

Οδηγός δικαιωμάτων

για άτομα με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις
και τις οικογένειές τους

ΥΠΟΕΡΓΟ 2
«ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ
ΥΠΟΕΡΓΟΥ 1»

στο πλαίσιο της Πράξης

«Ολοκληρωμένη Υπηρεσία Καταπολέμησης των Διακρίσεων και Προώθησης της Κοινωνικής Ένταξης των Ατόμων με Αναπηρία, των Ατόμων με Χρόνιες Παθήσεις και των Οικογενειών τους που Διαβιούν στην Περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας» με κωδικό ΟΠΣ (MIS) 5011444

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Ε.Π. Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Έκδοση:

**Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με
Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.)**

Κεντρικά γραφεία: Ελ. Βενιζέλου
236, Τ.Κ. 163 41, Ηλιούπολη

Τηλ.210 9949837,

Fax +30 210 5238967,

e-mail: esaea@otenet.gr,

Ιστοσελίδα: <http://www.esamea.gr>

Αθήνα, 2020

Ο παρών Οδηγός υλοποιήθηκε από το Κέντρο Ευρωπαϊκού
Συνταγματικού Δικαίου – Ίδρυμα Θεμιστοκλή & Δημήτρη
Τσάτσου (ΚΕΣΔ)

ΚΕΝΤΡΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΥ
ΔΙΚΑΙΟΥ

ΙΔΡΥΜΑ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗ ΚΑΙ ΔΗΜΗΤΡΗ ΤΣΑΤΣΟΥ

Η παρούσα έκδοση συγχρηματοδοτήθηκε από την Ελλάδα και από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό ταμείο) στο πλαίσιο της Πράξης «ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ, ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΧΡΟΝΙΕΣ ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ ΤΟΥΣ ΠΟΥ ΔΙΑΒΙΟΥΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ» που εντάσσεται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ 2014-2020», Άξονα προτεραιότητας: ΑΞ9Β – Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας – ΕΚΤ, Επενδυτική προτεραιότητα: 9iii Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση των ίσων ευκαιριών και Ειδικό στόχο: 9iii1 Περιορισμός των διακρίσεων που υφίστανται οι ευπαθείς ομάδες πληθυσμού στην εκπαιδευτική διαδικασία και στην καθημερινή τους διαβίωση.

Επιμέλεια βιβλίου -
Εκτύπωση

eIKONA
ΚοιΣΠΕ Αθηνών

Κοι.Σ.Π.Ε. ΑΘΗΝΩΝ
«Η ΕΙΚΟΝΑ»
Μεσογείων 154, Αθήνα 11527
τηλ.: 210 7473951,
fax: 210 7474072
e-mail:
koispeeikona@outlook.com.gr

Παραγωγή Προσβάσιμης
Έκδοσης LargePrint (PDF):

infalia

INFALIA PC
ΒΕΠΕ Θεσσαλονίκης
(κτίριο Γ2), Πυλαία 55535
τηλ.: 2310 365180,
e-mail: info@infalia.com
Ιστοσελίδα: www.infalia.com

Περιεχόμενα

Πρόλογος	2
1. Εισαγωγή	3
2. Ορίζοντας την αναπηρία.....	6
3. Δικαιώματα και άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις	7
3.1 Ποια είναι η θεμέλια λίθος του ρυθμιστικού πλαισίου για τα άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις και ο βασικός πυλώνας της δικαιωματικής προσέγγισης της αναπηρίας;	7
3.2 Ποιες είναι οι υποχρεώσεις του κράτους απέναντι στα άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις;.....	11
3.3 Έχουν τα άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις διαφορετικά δικαιώματα από τους υπόλοιπους πολίτες;	13
3.4 Πώς ένα άτομο με αναπηρία ή χρόνια πάθηση μπορεί να ωφεληθεί από τις ευνοϊκές διατάξεις του κράτους;	15
4. Δικαιώματα & παροχές/διευκολύνσεις ανά τομέα	17
4.1 Υγεία, κοινωνική φροντίδα, πρόνοια & κοινωνική προστασία	17
4.2 Εκπαίδευση.....	34
4.3 Εργασία & απασχόληση	39
4.4 Μετακινήσεις & μεταφορές.....	49
4.5 Πληροφόρηση-επικοινωνίες	54
4.6 Αθλητισμός, πολιτισμός και τουρισμός.....	56
4.7 Φυσική και ηλεκτρονική προσβασιμότητα	58
5. Φορείς προώθησης και διεκδίκησης των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις.....	61

Πρόλογος

Ο παρών Οδηγός εκπονήθηκε από το «Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου - Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου» στο πλαίσιο υλοποίησης του Υποέργου 2 της Πράξης *«Ολοκληρωμένη Υπηρεσία Καταπολέμησης των Διακρίσεων και Προώθησης της Κοινωνικής Ένταξης των Ατόμων με Αναπηρία, των Ατόμων με Χρόνιες Παθήσεις και των Οικογενειών τους που Διαβιούν στην Περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας»*, της οποίας δικαιούχος είναι η Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.). Η Πράξη, η οποία εντάσσεται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Κεντρική Μακεδονία 2014-2020» και συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και από Εθνικούς

Πόρους, αποτελεί την πρώτη ολοκληρωμένη και πολυεπίπεδη παρέμβαση σε περιφερειακό επίπεδο προς όφελος των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους, καθώς στοχεύει: α) στην ευαισθητοποίηση στη δικαιωματική προσέγγιση της αναπηρίας των σημαντικότερων παραγόντων χάραξης και εφαρμογής πολιτικών σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, β) στην ενημέρωση των ίδιων των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους για τα δικαιώματά τους, γ) στη βελτίωση της εξυπηρέτησης των ατόμων με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις από σημαντικές για την κοινωνική τους ένταξη υπηρεσίες, δ) στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων των ατόμων με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις μέσω της παροχής συμβουλευτικής υποστήριξης, επαγγελματικής κατάρτισης, πρακτικής άσκησης και απόκτησης πιστοποίησης και ε) στη βελτίωση των ευκαιριών απασχόλησής τους καθώς και στη διευκόλυνση της ένταξης και επανένταξής τους στην εργασία. Η συνεργασία της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας με την Ε.Σ.Α.μεΑ. για την υλοποίηση της προαναφερθείσας Πράξης αποτελεί παράδειγμα προς μίμηση, το οποίο ελπίζουμε να ακολουθήσουν και οι υπόλοιπες Περιφέρειες της χώρας.

Ιωάννης Βαρδακαστάνης
Πρόεδρος Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία

1. Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει σημαντικά βήματα στην Ελλάδα, την Ευρώπη και τον κόσμο για την κατάργηση των διακρίσεων σε βάρος των ατόμων με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις. Η σημαντικότερη εξέλιξη είναι η υπογραφή και κύρωση της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών (ΗΕ) για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες¹ (εφεξής Σύμβαση). Σημείο αφετηρίας της Σύμβασης είναι ότι η αναπηρία ή χρόνια πάθηση είναι στοιχείο της ανθρώπινης ποικιλομορφίας. Επιπρόσθετα, η Σύμβαση δεν δημιουργεί ειδικά δικαιώματα, αλλά επιχειρεί να διασφαλίσει ότι τα άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις απολαμβάνουν πλήρως και ισότιμα τα ίδια ανθρώπινα δικαιώματα που απολαμβάνουν και όλοι οι υπόλοιποι πολίτες. Για την επίτευξη αυτού του σκοπού η Σύμβαση απαιτεί την άρση όλων των εμποδίων, τα οποία μπορεί να είναι θεσμικά, αρχιτεκτονικά, τεχνολογικά, συμπεριφορικά κ.λπ. Παρά αυτή τη θετική εξέλιξη και τις νομοθετικές αλλαγές σε θεσμικό επίπεδο, τα άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις εξακολουθούν να είναι αποδέκτες διακρίσεων, να έρχονται

¹ Βλ. <https://www.esamea.gr/legal-framework/symbasn-ohe>

αντιμέτωπα με εμπόδια που δυσχεραίνουν την ισότιμη και αυτόνομη συμμετοχή τους στην κοινωνία, να αντιμετωπίζονται με προκατάληψη. Κεντρικό σύνθημα του αναπηρικού κινήματος, που συμμετείχε ενεργά στις διαπραγματεύσεις που οδήγησαν στη Σύμβαση, είναι *«Τίποτα για εμάς χωρίς εμάς»*. Αυτό σημαίνει ότι τα άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις πρέπει να συμμετέχουν ενεργά στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων για οτιδήποτε τα αφορά, είτε άμεσα είτε έμμεσα. Προϋπόθεση για την ενεργό συμμετοχή τους σε όλες τις πτυχές της ζωής αποτελεί η ενημέρωσή τους για τα δικαιώματά τους. Για αυτό και κύριος στόχος του παρόντος Οδηγού είναι να παράσχει, με σύντομο και περιεκτικό τρόπο, βασική πληροφόρηση στα άτομα με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και τις οικογένειές τους σχετικά με: α) τα δικαιώματά τους, όπως αυτά κατοχυρώνονται στο Ελληνικό Σύνταγμα και στη Σύμβαση, β) τα θεσμικά μέτρα προς όφελός τους, γ) τις υπηρεσίες που συμβάλλουν στη διευκόλυνση της άσκησης των κατοχυρωμένων δικαιωμάτων τους και δ) τους τρόπους και τις οδούς διεκδίκησης και συνηγορίας, όταν τα δικαιώματά τους παραβιάζονται.

2. Ορίζοντας την αναπηρία

Η Σύμβαση, η οποία κυρώθηκε από την ελληνική Βουλή με τον ν.4074/2012² (Αρ. ΦΕΚ 88 Α΄/11.04.2012), γεγονός το οποίο συνεπάγεται την εφαρμογή της σε εθνικό επίπεδο, σηματοδοτεί τη μετάβαση από το ιατρικό στο κοινωνικό μοντέλο της αναπηρίας, δηλαδή από την αντίληψη των ατόμων με αναπηρία ως αντικειμένων φιλανθρωπίας, θεραπευτικής παρέμβασης και πρόνοιας, στην αναγνώρισή τους ως υποκειμένων με πλήρη δικαιώματα και ελευθερίες, ικανότητα αυτοπροσδιορισμού και πλήρους συμμετοχής σε όλες τις σφαίρες της κοινωνικής, πολιτιστικής, πολιτικής και οικονομικής ζωής. Η Σύμβαση αναγνωρίζει την αναπηρία ως μια «εξελισσόμενη έννοια», η οποία είναι το αποτέλεσμα της αλληλεπίδρασης μεταξύ των εμποδιζόμενων προσώπων και των περιβαλλοντικών εμποδίων και των εμποδίων συμπεριφοράς (προοίμιο, σημείο ε της Σύμβασης). Συνέπεια αυτής της αλληλεπίδρασης είναι η δυσκολία συμμετοχής των πολιτών με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις στην κοινωνία, σε ίση βάση με τους υπόλοιπους πολίτες.

² Βλ. <https://www.esamea.gr/legal-framework/symbasn-ohe>

3. Δικαιώματα και άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις

3.1 Ποια είναι η θεμέλια λίθος του ρυθμιστικού πλαισίου για τα άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις και ο βασικός πυλώνας της δικαιωματικής προσέγγισης της αναπηρίας;

Η συνταγματική κατοχύρωση της αρχής της ισότητας ενώπιον του νόμου και των ίσων δικαιωμάτων της παρ. 1 του άρθρου 4, αποτελεί μια από τις θεμέλιες λίθους του ρυθμιστικού πλαισίου για τα άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις. Βάσει αυτής, τα άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις είναι ίσα ενώπιον του νόμου, όπως οποιοσδήποτε άλλος πολίτης. Η ισότητα και η ίση μεταχείριση αποτελούν τον βασικό πυλώνα της δικαιωματικής προσέγγισης της αναπηρίας. Αυτό σημαίνει ότι, σύμφωνα με τη Σύμβαση και το Σύνταγμα, τα άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις διεκδικούν ίσα -και όχι διαφορετικά- δικαιώματα. Αναγνωρίζοντας, ωστόσο, τα εμπόδια που ήδη υφίστανται τα άτομα με αναπηρία, το Σύνταγμα δεν απαγορεύει την ύπαρξη θετικών μέτρων που αποσκοπούν να αντισταθμίσουν υφιστάμενες διακρίσεις (άρθρο 21, παρ. 6). Η αρχή της ίσης μεταχείρισης προϋποθέτει όμοια μεταχείριση προσώπων

που βρίσκονται σε όμοιες συνθήκες και ανόμοια μεταχείριση προσώπων που βρίσκονται σε ανόμοιες συνθήκες. Στην ελληνική έννομη τάξη (ν.4443/2016 - Αρ. ΦΕΚ 232 Α΄/9.12.2016) απαγορεύεται κάθε μορφή διάκρισης λόγω αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης μόνο στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας. Παρόλο που στην παρ. 4 του άρθρου 74 του ν.4488/2017 (Αρ. ΦΕΚ 137 Α΄/13.09.2017) προβλέπονταν η έκδοση Προεδρικού Διατάγματος μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2018 με το οποίο θα επεκτείνονταν η εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης και στους τομείς της κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής ασφάλισης και της υγειονομικής περίθαλψης, των κοινωνικών παροχών και φορολογικών διευκολύνσεων, της εκπαίδευσης και της πρόσβασης στη διάθεση και παροχή αγαθών και υπηρεσιών που διατίθενται συναλλακτικά στο κοινό, ωστόσο αυτή εκκρεμεί ακόμη. Όταν η αρχή της ίσης μεταχείρισης παραβιάζεται στο πλαίσιο διοικητικής δράσης, ο βλαπτόμενος μπορεί να ζητήσει προστασία υπό τους όρους των άρθρων 24 έως και 27 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (ν.2690/1999 - Αρ. ΦΕΚ 45 Α΄/09.03.1999). Επιπρόσθετα, μπορεί να εκπροσωπηθεί από νομικά πρόσωπα, ενώσεις ή οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών εταίρων και των συνδικαλιστικών οργανώσεων, που έχουν σκοπό την

τήρηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης ή άλλων λόγων διάκρισης. Οι φορείς αυτοί μπορούν να αντιπροσωπεύουν τον βλαπτόμενο ενώπιον των δικαστηρίων και να τον εκπροσωπούν ενώπιον οποιασδήποτε διοικητικής αρχής ή διοικητικού οργάνου, εφόσον δώσει τη συναίνεσή του με συμβολαιογραφικό ή ιδιωτικό έγγραφο. Αρμόδιος φορέας για την παρακολούθηση και προώθηση της εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης, στον ιδιωτικό, στον δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα, σύμφωνα με τον ν.4443/2016 (άρθρο 14), είναι ο Συνήγορος του Πολίτη. Άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις που υφίστανται διακρίσεις μπορούν να υποβάλουν αναφορά και να ζητήσουν την παρέμβαση του Συνηγόρου. Παράλληλα, σύμφωνα με τον ν.4488/2017 (άρθρο 72, παρ. 1 και 2) ο Συνήγορος του Πολίτη -σε συνεργασία με την Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.) -ως Πλαίσιο Προαγωγής της Σύμβασης στην Ελλάδα, είναι επιφορτισμένος, μεταξύ άλλων, με τα εξής: α) να εκφράζει γνώμη για τη συμβατότητα των δημόσιων πολιτικών και της εθνικής νομοθεσίας με τις διατάξεις της Σύμβασης, β) να χειρίζεται και να διερευνά αναφορές που υποβάλλονται ενώπιον του σε σχέση με την παραβίαση δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία.

Η υποβολή αναφοράς στον Συνήγορο του Πολίτη μπορεί να γίνει: α) αυτοπροσώπως (ή δι' αντιπροσώπου) στα γραφεία της Αρχής (Χαλκοκονδύλη 17, 104 32 Αθήνα), κατά τις εργάσιμες ημέρες και ώρες 08:30 -14: 00 και κάθε Τετάρτη μέχρι τις 16:30, β) ταχυδρομικά στην παραπάνω ταχυδρομική διεύθυνση, γ) με φαξ στον αριθμό 213-1306 800 και 210-7292129, δ) ηλεκτρονικά σε σχετική φόρμα υποβολής αναφοράς³.

Περισσότερες πληροφορίες αναφορικά με τα άτομα με αναπηρία ως ευάλωτη ομάδα, και διάφορες παροχές και υπηρεσίες μπορείτε να βρείτε στην ιστοσελίδα του Συνηγόρου του Πολίτη⁴.

Η υπηρεσία «Διεκδικούμε Μαζί» της Ε.Σ.Α.μεΑ.: i) παρεμβαίνει δραστικά και αποτελεσματικά όταν θίγονται δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους, ii) παρέχει πληροφόρηση/ενημέρωση και προσφέρει λύσεις στα καθημερινά προβλήματα τόσο των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους όσο και των οργανώσεων - μελών της Ε.Σ.Α.με.Α.

³ Βλ. <https://www.synigoros.gr/?i=submission-system.el.urobolianaforasform>

⁴ Βλ. <https://www.synigoros-solidarity.gr/kategoria/eualotes-omades/atoma-me-anapiria-amea>

Κάθε ενδιαφερόμενος μπορεί να απευθύνεται σ' αυτήν:
α) αυτοπροσώπως στην έδρα της (Ελευθερίου Βενιζέλου 236,
Τ.Κ. 16341 Ηλιούπολη Αττικής) καθημερινά από τις 08.00 έως
τις 16.00, β) τηλεφωνικά στο 210-9949837, γ) με φαξ στο 210-
5238967, δ) μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου
(esaea@otenet.gr), ε) μέσω ηλεκτρονικής φόρμας⁵.

3.2 Ποιες είναι οι υποχρεώσεις του κράτους απέναντι στα άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις;

Οι υποχρεώσεις του κράτους απέναντι στα άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις απορρέουν τόσο από τις διατάξεις του Συντάγματος, οι οποίες εξειδικεύονται με νόμους, όσο και από την υπογραφή και κύρωση της Σύμβασης. Γενικές υποχρεώσεις που απορρέουν από τη Σύμβαση είναι: α) η υιοθέτηση νομοθεσίας ή άλλων μέτρων για την υλοποίησή της, β) η οριζόντια διάχυση της διάστασης της αναπηρίας σε όλες τις πολιτικές, γ) η αποχή από πράξεις ή πρακτικές που είναι ασύμβατες με τη Σύμβαση, δ) η εκπαίδευση των επαγγελματιών σχετικά με τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία ώστε να παρέχουν με τον καλύτερο τρόπο τη βοήθεια και τις υπηρεσίες που εγγυώνται αυτά τα δικαιώματα (άρθρο 4, παρ. 1), ε) η συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις, συμπεριλαμβανομένων

⁵ Βλ. <https://www.esamea.gr/contact/contact-us>

των παιδιών με αναπηρία, μέσω των αντιπροσωπευτικών οργανώσεών τους, στη διαβούλευση που προηγείται της διαμόρφωσης και εφαρμογής νομοθεσίας και πολιτικών και στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων που τα αφορούν (άρθρο 4, παρ. 3), στ) η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινωνίας για τα θέματα αναπηρίας/χρόνιας πάθησης, μέσα από στοχευμένες πολιτικές και δράσεις, καθώς και η ενημέρωση των ίδιων των ατόμων με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις, η οποία αποτελεί προϋπόθεση για την υλοποίηση, τον σεβασμό, τη διεκδίκηση των δικαιωμάτων, αλλά και για την εξάλειψη των διακρίσεων (άρθρο 8). Τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις δεν διαφέρουν από αυτά που έχουν οι υπόλοιποι πολίτες. Αυτό που διαφέρει είναι ότι η αναπηρία ή η χρόνια πάθηση μαζί με τα υφιστάμενα εμπόδια και τις διακρίσεις οδηγούν σε αποκλεισμό. Σύμφωνα με τον ν.4488/2017, με τον οποίο θεσπίστηκαν οι κατευθυντήριες-οργανωτικές διατάξεις εφαρμογής της Σύμβασης σε εθνικό επίπεδο, κάθε φυσικό πρόσωπο ή νομικό πρόσωπο δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου υποχρεούται να: α) αφαιρεί υφιστάμενα εμπόδια κάθε είδους, β) τηρεί τις αρχές καθολικού σχεδιασμού σε κάθε τομέα της αρμοδιότητάς του ή της δραστηριοποίησής του, προκειμένου να διασφαλίζει για τα άτομα με αναπηρία την προσβασιμότητα των υποδομών, των υπηρεσιών ή των αγαθών που προσφέρει, γ) να παρέχει, όπου απαιτείται σε συγκεκριμένη

περίπτωση, εύλογες προσαρμογές υπό τη μορφή εξατομικευμένων και κατάλληλων τροποποιήσεων, ρυθμίσεων και ενδεδειγμένων μέτρων, χωρίς την επιβολή δυσανάλογου ή αδικαιολόγητου βάρους, δ) να απέχει από πρακτικές, κριτήρια, συνήθειες και συμπεριφορές που συνεπάγονται διακρίσεις σε βάρος των ατόμων με αναπηρία, ε) να προάγει με θετικά μέτρα την ισότιμη συμμετοχή και άσκηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία στον τομέα της αρμοδιότητας ή δραστηριότητάς του (άρθρο 61, παρ.1).

3.3 Έχουν τα άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις διαφορετικά δικαιώματα από τους υπόλοιπους πολίτες;

Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι εγγενή σε όλους τους ανθρώπους. Αυτό σημαίνει ότι δεν μεταβάλλονται ανάλογα με την εθνικότητα, το φύλο, την εθνική ή εθνοτική καταγωγή, το χρώμα, τη θρησκεία, τη γλώσσα, την αναπηρία/τη χρόνια πάθηση ή οποιαδήποτε άλλη κατάσταση. Τα θεμελιώδη δικαιώματα είναι αδιαίρετα, καθολικά και αναφαίρετα. Η Σύμβαση αποτελεί το πλέον πρόσφατο και σημαντικό κείμενο σε διεθνές επίπεδο που αναφέρεται στα θεμελιώδη δικαιώματα υπό το πρίσμα της αναπηρίας. Τα άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις έχουν τα ίδια δικαιώματα με τους υπόλοιπους πολίτες. Ωστόσο, οι διακρίσεις που

υφίστανται και τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν απαιτούν προσαρμογές προκειμένου να μπορούν να απολαμβάνουν την ανεξαρτησία και την αξιοπρέπειά τους σε ίση βάση με τους υπόλοιπους πολίτες. Η Σύμβαση «ξαναγράφει» τα θεμελιώδη ατομικά, οικονομικά, πολιτικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα, αναδεικνύοντας τις ιδιαίτερες πτυχές τους που συνδέονται με την αναπηρία και τις αλλαγές/προσαρμογές που είναι απαραίτητες για την πλήρη και ισότιμη απόλαυση αυτών των δικαιωμάτων. Για να μπορούν τα άτομα με αναπηρία να ασκούν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους απαραίτητο είναι να έχουν δικαιοπρακτική ικανότητα, δηλαδή να μπορούν να λαμβάνουν νομικά έγκυρες αποφάσεις και να συνάπτουν δεσμευτικές συμβατικές σχέσεις. Στη χώρα μας εφαρμόζεται ο θεσμός της δικαστικής συμπαράστασης⁶. Αυτό σημαίνει ότι, στις περιπτώσεις που ένα άτομο με αναπηρία ή χρόνια πάθηση δεν μπορεί να λάβει αποφάσεις αυτόνομα ή να ασκήσει τα δικαιώματά του, η έννομη τάξη προβλέπει μηχανισμούς που παρεμβαίνουν για να το υποκαταστήσουν ή να το υποστηρίξουν. Στις περιπτώσεις αυτές ορίζεται από το δικαστήριο δικαστικός συμπαράστατης που είτε λειτουργεί ως αντιπρόσωπος του ατόμου με αναπηρία (υπογράφει δηλαδή για λογαριασμό του) είτε συναποφασίζει με αυτό,

⁶ Βλ. άρθρο 13 του ν. 2447/1996 (Αρ. ΦΕΚ 278 Α' /30.12.1996)

συναινώντας ώστε ορισμένες δικαιοπραξίες να είναι έγκυρες. Το άρθρο 12 της Σύμβασης περιλαμβάνει ρητή πρόβλεψη πως τα άτομα με αναπηρία πρέπει να απολαμβάνουν την ικανότητα για δικαιοπραξία σε ίση βάση με τους υπόλοιπους πολίτες, σε όλες τις πτυχές της ζωής, και πως η αναπηρία από μόνη της δεν δικαιολογεί τη στέρηση της ικανότητάς τους να αποφασίζουν και να συμβάλλονται. Η εφαρμογή αυτής της πρόβλεψης προϋποθέτει την αντικατάσταση του υφιστάμενου θεσμού δικαστικής συμπαράστασης που αντιμετωπίζει τα άτομα με αναπηρία ως αντικείμενα, με ένα νέο σύστημα υποστηριζόμενης λήψης αποφάσεων. Στη συζήτηση για τον προσδιορισμό του βαθμού στήριξης που χρειάζεται ένα άτομο με αναπηρία, κεντρικό ζήτημα κατέχει ο σεβασμός των ίσων και αναπαλλοτριωτων δικαιωμάτων του. Η έννοια της ανικανότητας πρέπει εκ των προτέρων να απορρίπτεται και ο βαθμός της στήριξης πρέπει να είναι ανάλογος των αναγκών και των ικανοτήτων του συγκεκριμένου ατόμου.

3.4 Πώς ένα άτομο με αναπηρία ή χρόνια πάθηση μπορεί να ωφεληθεί από τις ευνοϊκές διατάξεις του κράτους;

Για να μπορέσει το κράτος να οριοθετήσει ποιος μπορεί να επωφεληθεί από τις διατάξεις που αφορούν στα άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις έχει θεσμοθετήσει

διαδικασίες πιστοποίησης της αναπηρίας που είναι απαραίτητες για την πρόσβαση σε συντάξεις, επιδόματα, παροχές ή υπηρεσίες. Στην Ελλάδα, η ύπαρξη και ο βαθμός αναπηρίας πιστοποιούνται με βάση τον Νέο Ενιαίο Πίνακα Προσδιορισμού Ποσοστού Αναπηρίας (Αρ. ΚΥΑ Φ. 80100/50885/3033, Αρ. ΦΕΚ 5987 Β' /31.12.2018)⁷ από τα Κέντρα Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.) (ν.3863/2010 - Αρ. ΦΕΚ 115 Α' /15.07.2010). Με την προβλεπόμενη διαδικασία καθορίζεται: α) το ποσοστό αναπηρίας για χορήγηση σύνταξης αναπηρίας, β) ο χαρακτηρισμός ατόμων ως ατόμων με αναπηρία για την υπαγωγή σε ειδικές διατάξεις, όπως σε σχέση με προσλήψεις ή άλλες παροχές και γ) ο καθορισμός ποσοστού αναπηρίας για όλες τις κοινωνικές και οικονομικές παροχές ή διευκολύνσεις για τις οποίες απαιτείται γνωμάτευση αναπηρίας⁸.

⁷ Βλ. <http://www.dsanet.gr/Epikairothta/Nomothesia/5987.PDF>

⁸ Για περαιτέρω πληροφορίες για τη διαδικασία και τα απαραίτητα δικαιολογητικά, μπορείτε να απευθυνθείτε σε οποιοδήποτε ΚΕ.Π.Α. ή στον διαδικτυακό τόπο του ΕΦΚΑ (βλ. <https://www.efka.gov.gr/el/menoy/kentro-pistopoieses-anaperias-kepa>).

4. Δικαιώματα & παροχές/διευκολύνσεις ανά τομέα

4.1 Υγεία, κοινωνική φροντίδα, πρόνοια & κοινωνική προστασία

Το Σύνταγμα, στο άρθρο 5 παρ. 5, αναφέρει ότι «*καθένας έχει δικαίωμα στην προστασία της υγείας και της γενετικής του ταυτότητας*». Οι παρ. 3 και 6 του άρθρου 21 του Συντάγματος κατοχυρώνουν την κοινωνική προστασία των ατόμων με αναπηρία και την προσφορά ειδικής φροντίδας από το κράτος. Σύμφωνα με τα άρθρα 25 και 28 της Σύμβασης, τα συμβαλλόμενα κράτη οφείλουν να αναγνωρίζουν το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρία να απολαμβάνουν το υψηλότερο δυνατό επίπεδο υγείας και ανεκτό βιοτικό επίπεδο.

Από 01.08.2016 τέθηκε σε εφαρμογή το νέο σύστημα φαρμακευτικής κάλυψης των ανασφάλιστων και των κοινωνικά ευάλωτων ομάδων. Οι δικαιούχοι προσδιορίζονται στην παρ. 2 του άρθρου 33 του ν.4368/2016 (Αρ. ΦΕΚ 21 Α'/21.02.2016). Μεταξύ των δικαιούχων συγκαταλέγονται τα άτομα με αναπηρία και τα άτομα που φιλοξενούνται σε Μονάδες Ψυχικής Υγείας. Επιπρόσθετα, τα άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις έχουν δικαίωμα σε επαρκές επίπεδο διαβίωσης, συμπεριλαμβανομένου του καθαρού νερού, της αξιοπρεπούς ένδυσης, της επαρκούς διατροφής και της αξιοπρεπούς στέγασης.

- **Κέντρα Κοινότητας**

Τα Κέντρα Κοινότητας⁹ αποτελούν το πρώτο σημείο επαφής του πολίτη με τις κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου. Πρόκειται για δομές που παρέχουν υποστήριξη με στόχο την καταπολέμηση της φτώχειας, του κοινωνικού αποκλεισμού και κάθε μορφής διακρίσεων, και την προώθηση στην απασχόληση. Από εκεί ο πολίτης που αντιμετωπίζει κάποιο κοινωνικό πρόβλημα (ανεργία, οικονομική αδυναμία, έλλειψη στέγης, προβλήματα διαβίωσης λόγω αναπηρίας ή γήρατος) μπορεί να ενημερωθεί για όλα τα επιδόματα που δικαιούται και για όλους τους φορείς, υπηρεσίες και προγράμματα που παρέχουν κοινωνική φροντίδα οποιασδήποτε μορφής, σε επίπεδο Δήμου, Περιφέρειας ή επικράτειας.

Για να βρείτε τα Κέντρα Κοινότητας που δραστηριοποιούνται στην περιοχή διαμονής σας, μπορείτε να ανατρέξετε στον δικτυακό τόπο του Οργανισμού Προνοιακών Επιδομάτων Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΟΠΕΚΑ)¹⁰.

⁹ Για τις αρμοδιότητες των Κέντρων Κοινότητας βλ. άρθρο 4 του ν.4368/2016 (Αρ. ΦΕΚ 21Α΄/21.02.2016) (βλ. <https://www.efka.gov.gr/el/menoy/kentro-pistopoiyses-anaperias-kepa>).

¹⁰ Βλ. <https://opeka.gr/kentra-koinotitas/>

- **Κέντρο Κοινωνικής Πρόνοιας Κεντρικής Μακεδονίας (Κ.Κ.Π.Κ.Μ.)**

Το Κ.Κ.Π.Κ.Μ. με έδρα τη Θεσσαλονίκη, είναι Ν.Π.Δ.Δ., υπάγεται στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και προέκυψε από τη συγχώνευση των Μονάδων Κοινωνικής Φροντίδας της Κεντρικής Μακεδονίας. Μέσω των παραρτημάτων και των προγραμμάτων του παρέχει υπηρεσίες όπως: α) ανοικτή και κλειστή περίθαλψη (που περιλαμβάνει ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και νοσηλευτική φροντίδα, κοινωνική και ψυχολογική στήριξη, φυσιοθεραπεία, εργοθεραπεία, λογοθεραπεία, παιδαγωγική και μαθησιακή στήριξη), β) εκπαίδευση και απασχόληση, γ) λειτουργική αποκατάσταση και κοινωνική ένταξη, δ) ψυχοκοινωνική στήριξη και συμβουλευτική, ε) αποϊδρυματοποίηση και στ) στήριξη και προστασία της οικογένειας και της παιδικής ηλικίας στην κοινότητα.

Δ/ση: Παπαρηγοπούλου 7, Τ.Κ. 54630 Θεσσαλονίκη,
Τηλ.: 23130-54852 έως 6, 23130-55156, 23130-22631 / -
22632 / -22634,
Φαξ: 23130-00703, Email:
Grammateia.kkpkm@n3.syzefxis.gov.gr,
Δικτυακός τόπος: www.kkp-km.gr

Παραρτήματα και Υπηρεσίες του Κ.Κ.Π.Κ.Μ. που απευθύνονται σε άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις (ή και σε άλλες ευπαθείς ομάδες) είναι τα παρακάτω:

Συμβουλευτικός Σταθμός: Παρέχει δωρεάν υπηρεσίες ατομικής, ομαδικής και οικογενειακής συμβουλευτικής και ψυχολογικής στήριξης, ενημέρωσης σε νομικά θέματα, διαμεσολάβησης για δικτύωση με την κοινότητα και επιμόρφωσης στελεχών παροχής υπηρεσιών πρόνοιας.

Δ/νση: Παπαρηγοπούλου 7, Τ.Κ. 54630 Θεσσαλονίκη,
Τηλ.: 23130-54852-6 (εσωτ. 120-121).

Παράρτημα Αποθεραπείας και Αποκατάστασης Παιδιών με Αναπηρία Θεσσαλονίκης (Π.Α.Α.Π.Α.Θ) (πρώην ΚΕ.ΠΕ.Π «ο Άγιος Δημήτριος»): Λειτουργεί ως δομή κλειστής και ανοιχτής περίθαλψης παιδιών με νοητική αναπηρία, κινητικές δυσκολίες και πολλαπλές αναπηρίες, ηλικίας 2 έως 22 ετών.

Δ/νση: Τζων Κέννεντυ 62, Πυλαία, Χορτιάτης, Τ.Κ. 55535
Θεσσαλονίκη,
Τηλ. Κέντρο: 2313-320100, 2310-342872, Φαξ: 2310-302400, Δικτυακός τόπος: www.keperp.gr

Ινστιτούτο Αναπτυξιακής Αποκατάστασης (Ι.Α.Α.):

Λειτουργεί ως δομή κλειστής και ανοιχτής φροντίδας παιδιών και εφήβων με νοητική αναπηρία και διαταραχές συμπεριφοράς, ηλικίας από 5 έως 25 ετών.

Δ/ση: Κωνσταντινουπόλεως 22 Πεύκα, Τ.Κ. 57010
Θεσσαλονίκη,
Τηλ.: 2310-673700, Φαξ: 2310-673515.

Παράρτημα Χρόνιων Παθήσεων Θεσσαλονίκης «ο

Άγιος Παντελεήμων»: Λειτουργεί ως δομή κλειστής και ανοιχτής φροντίδας ενηλίκων με νοητικές και κινητικές αναπηρίες, ατόμων τρίτης ηλικίας καθώς και χρόνια πασχόντων.

Δ/ση: 7^ο χιλ. οδού Θεσσαλονίκης- Λαγκαδά, Τ.Κ. 56430
Θεσσαλονίκη,
Τηλ. Κέντρο: 23133-20001, 23133-20033 Φαξ: 23133-
20032,
Δικτυακός τόπος: www.agios-panteleimonas.gr

Οδηγός δικαιωμάτων για άτομα με αναπηρία,
χρόνιες παθήσεις και τις οικογένειές τους

Παράρτημα Κιλκίς (πρώην Θεραπευτήριο Χρόνιων Παθήσεων Κιλκίς): Λειτουργεί ως μονάδα κλειστής φροντίδας ατόμων τρίτης ηλικίας.

Δ/νση: Τ.Δ. Περιφερειακή Οδός Αγίου Γεωργίου, Τ.Κ. 61100
Κιλκίς,
Τηλ.: 23410-22294 (εσωτ.2), Φαξ: 23410-20490.

Παράρτημα Αποθεραπείας και Αποκατάστασης Ατόμων με Αναπηρία Σερρών (πρώην Κ.Α.Α.με.Α. Σερρών): Λειτουργεί ως κλειστή μονάδα παιδιών και νέων με νοητική αναπηρία ηλικίας έως 25 χρονών, και ως ανοιχτή διαγνωστική και θεραπευτική μονάδα παιδιών και νέων.

Δ/νση: Δημητρίου Μαρουλή 43, Τ.Κ. 62100 Σέρρες,
Τηλ.: 23210-66181, 23213-50800, Φαξ: 23210-66181,
Δικτυακός τόπος: www.kaameaserron.gr

Παράρτημα ΚΕ.ΠΕ.Π. Σιδηροκάστρου: Λειτουργεί ως δομή κλειστής φροντίδας παιδιών με αναπηρία και παρέχει τις υπηρεσίες του από τα πρώτα στάδια ζωής του παιδιού.

Δ/νση: Άγιος Νεκτάριος, Τ.Κ. 62300 Σέρρες Τηλ.: 23233-
50322,
Φαξ: 23233-50309, Δικτυακός τόπος:
www.kaameaserron.gr

Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Λειτουργικής Αποκατάστασης «Αριστοτέλης»: Λειτουργεί ως μονάδα ανοιχτής φροντίδας με εργαστήρια Κηροπλαστικής, Κεραμικής, Βυζαντινής Τέχνης, Ταπητουργίας, Κηπουρικής, Γενικής Χειροτεχνίας και Κοπτικής Ραπτικής.

Δ/νση: Κωνσταντινουπόλεως 55, Σταυρούπολη, Τηλ.: 2313-306232, 2313-306201,

Δικτυακός τόπος: www.agios-panteleimonas.gr

Προστατευμένα διαμερίσματα και μονάδες ημιαυτόνομης διαβίωσης. Στο πλαίσιο της αποασυλοποίησης και της κοινωνικής ένταξης δίνεται η ευκαιρία σε άτομα με αναπηρία να διαμένουν σε διαμερίσματα μέσα στην κοινότητα. Ανάλογα με τη λειτουργική τους εξέλιξη, τοποθετούνται σε προστατευμένα διαμερίσματα αυτόνομης ή ημιαυτόνομης διαβίωσης και σε ξενώνα ημιαυτόνομης διαβίωσης. Το Κ.Κ.Π.Κ.Μ. διαθέτει σημαντικό αριθμό διαμερισμάτων σε διάφορα σημεία της πόλης της Θεσσαλονίκης, όπου φιλοξενούνται νέες και νέοι ενταγμένοι πλήρως στον κοινωνικό ιστό.

Για πληροφορίες: Παπαρηγοπούλου 7 Τ.Κ. 54630
Θεσσαλονίκη.

Τηλ.: 2313054852 έως 6, 23130-55156, 23130-22631-2-4,

Οδηγός δικαιωμάτων για άτομα με αναπηρία,
χρόνιες παθήσεις και τις οικογένειές τους

Φαξ: 23130-00703,

Email: Grammateia.kkrkm@n3.syzefxis.gov.gr, Δικτυακός

τόπος: www.kkr-km.gr

Διεθνικό Κέντρο Εκπαίδευσης στην Αυτονομία των Ατόμων με Αναπηρία «Αθηνά»: Αποτελεί δωρεά παραθαλάσσιας έκτασης 12 στρεμμάτων στην Πλάκα Λιτοχώρου, με σκοπό να μετατραπεί σε Διεθνικό Κέντρο Εκπαίδευσης στην Αυτονομία και σε τόπο συνάντησης ατόμων με αναπηρία από όλο τον κόσμο, στηρίζοντας την προσωπική τους ανάπτυξη, την κοινωνικοποίηση καθώς και την αυτόνομη διαβίωσή τους. Σήμερα λειτουργεί ως χώρος καλοκαιρινών διακοπών του συνόλου των φιλοξενούμενων του φορέα.

Δ/ση: Πλάκα Λιτοχώρου, Τηλ.: 23133-20001.

Κατασκηνωτικό πρόγραμμα «Νηρηίδες»: Από το καλοκαίρι του 2017 το Κ.Κ.Π.Κ.Μ. επαναλειτούργησε την κατασκήνωση της Λεπτοκαρυάς, Ν. Πιερίας, η οποία παραχωρήθηκε από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων. Στόχος του προγράμματος είναι η παροχή διακοπών σε ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού.

Δ/ση: Παραλία Λεπτοκαρυάς, Ν. Πιερίας. Τηλ.: 23520-32450.

- **Κέντρα Φυσικής Ιατρικής και Αποκατάστασης (ΚΕ.Φ.Ι.ΑΠ.)**

Τα ΚΕ.Φ.Ι.ΑΠ. είναι αποκεντρωμένες Μονάδες Γενικών Νοσοκομείων. Παρέχουν υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης και αποκατάστασης. Στις υπηρεσίες τους περιλαμβάνονται επίσης η πρώιμη διάγνωση, η ψυχολογική, κοινωνική και συμβουλευτική στήριξη, η ενημέρωση των ίδιων των ατόμων με αναπηρία και των οικογενειών τους, η προ-επαγγελματική και επαγγελματική κατάρτιση, η λειτουργική αποκατάσταση, η στήριξη για ένταξη στον κοινωνικό ιστό και η συνεργασία με τις υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας σε τοπικό επίπεδο για τον συντονισμό της δράσης τους.

Για περισσότερες πληροφορίες και στοιχεία επικοινωνίας μπορείτε να απευθυνθείτε στο πλησιέστερο στον τόπο διαμονής σας Γενικό Νοσοκομείο¹¹ ή Κέντρο Κοινότητας.

¹¹ Στοιχεία επικοινωνίας των νοσοκομείων στο:
http://www.3ype.gr/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=92&Itemid=584&lang=en

- **Κέντρα Αποθεραπείας και Αποκατάστασης (ΚΑΑ)¹²**

Οι υπηρεσίες που παρέχουν τα ΚΑΑ έχουν ως αποδέκτη το ίδιο το άτομο και στόχο τη λειτουργική επανένταξή του στις καθημερινές δραστηριότητες. Οι παρεχόμενες υπηρεσίες αποσκοπούν στη συντονισμένη και ορθολογική διαχείριση των προγραμμάτων αποθεραπείας και αποκατάστασης και στη διασφάλιση λειτουργικής επικοινωνίας και συνεργασίας, δηλαδή στην παροχή ουσιαστικής φροντίδας στα άτομα που παρακολουθούν πρόγραμμα αποθεραπείας και αποκατάστασης.

Μπορείτε να αναζητήσετε τα Κ.Α.Α. είτε μέσω του διαδικτυακού τόπου της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας¹³ είτε μέσω του Κέντρου Κοινότητας της περιοχής σας.

¹² Η συγκεκριμένη Δομή ρυθμίζεται από το Π.Δ. με αριθ. 395/1993 (Αρ. ΦΕΚ 166 Α'/28.09.1993)

¹³ Στοιχεία επικοινωνίας των νοσοκομείων στο:
http://www.3ype.gr/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=92&Itemid=584&lang=en

- **Κέντρα Διημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας (Κ.Δ.Η.Φ.)¹⁴**

Τα Κ.Δ.Η.Φ. παρέχουν υπηρεσίες ημερήσιας φροντίδας και παραμονής σε άτομα με αναπηρία. Οι υπηρεσίες αυτές περιλαμβάνουν: τη μεταφορά προς και από το Κέντρο, τη διατροφή, την υλοποίηση εξατομικευμένου προγράμματος αποκατάστασης (εργοθεραπείες, λογοθεραπείες, φυσικοθεραπείες και άλλα), την παροχή ατομικής ή/και ομαδικής άσκησης, την εκπαίδευση των ατόμων στην αυτοεξυπηρέτηση και την εκμάθηση δραστηριοτήτων καθημερινής ζωής, τη δημιουργική απασχόληση, καθώς και τη συμμετοχή σε προγράμματα ψυχαγωγίας, πολιτισμού και άθλησης.

Μπορείτε να αναζητήσετε τα Κ.Δ.Η.Φ. είτε μέσω του διαδικτυακού τόπου της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας¹⁵ είτε μέσω του Κέντρου Κοινότητας της περιοχής σας.

¹⁴ Για το θεσμικό πλαίσιο Κ.Δ.Η.Φ. βλ. Π.Δ. 395/1993 (Αρ. ΦΕΚ 166 Α'/28.09.1993) και κεφάλαιο Γ της Υ.Α. με αριθ. Π4α/οικ.4633/29.9.1993.

¹⁵ Βλ. <http://www.pkm.gov.gr/default.aspx?lang=el-GR&page=314>

- **Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (Κ.Η.Φ.Η.)¹⁶**

Τα Κ.Η.Φ.Η. είναι μονάδες ημερήσιας φιλοξενίας ηλικιωμένων που δεν μπορούν να αυτοεξυπηρετηθούν απόλυτα (κινητική αναπηρία, άνοια κ.λπ.), των οποίων το οικογενειακό περιβάλλον που τα φροντίζει εργάζεται ή αντιμετωπίζει σοβαρά κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα ή προβλήματα υγείας και αδυνατεί να ανταποκριθεί στην φροντίδα που έχει αναλάβει. Τα Κ.Η.Φ.Η. παρέχουν υπηρεσίες φροντίδας, ψυχαγωγίας και δημιουργικής απασχόλησης. Σκοπός τους είναι η βελτίωση της ποιότητας ζωής, η αποφυγή του κοινωνικού αποκλεισμού, η εξασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης, η εναρμόνιση της οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής της οικογένειας και η κοινωνική και οικογενειακή συνοχή.

Μπορείτε να αναζητήσετε τα Κ.Η.Φ.Η. είτε μέσω του διαδικτυακού τόπου της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας¹⁷ είτε μέσω του Κέντρου Κοινότητας της περιοχής σας.

¹⁶ Η συγκεκριμένη Δομή ρυθμίζεται από την Υ.Α. με αριθ. Π1γ/ΑΓΠ/οικ. 14963/9.10.2001 (Αρ. ΦΕΚ 1397Β'/22.10.2001).

¹⁷ Βλ. <http://www.pkm.gov.gr/default.aspx?lang=el-GR&page=314>

- **Κέντρα Ψυχικής Υγείας (Κ.Ψ.Υ.)**

Τα Κ.Ψ.Υ αποτελούν μονάδες που παρέχουν εξατομικευμένες υπηρεσίες ψυχικής υγείας και ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης με σκοπό τη διάγνωση, την πρόληψη, τη θεραπευτική αντιμετώπιση εκτός νοσοκομειακού περιβάλλοντος, την προαγωγή της ψυχικής υγείας, την παραμονή στην κοινότητα ατόμων με ψυχική αναπηρία, την αποτροπή της κοινωνικής απομόνωσης και περιθωριοποίησης και τη βελτίωση των δεξιοτήτων με την ενεργοποίηση κατάλληλων παρεμβάσεων σε ατομικό, ομαδικό και συλλογικό/κοινωνικό επίπεδο.

Μπορείτε να αναζητήσετε τα Κ.Ψ.Υ. είτε μέσω του δικτυακού τόπου της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας¹⁸ είτε μέσω του Κέντρου Κοινότητας της περιοχής σας.

¹⁸ Βλ. <http://www.pkm.gov.gr/default.aspx?lang=el-GR&page=314>

- **Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (Σ.Υ.Δ.-Α.μεΑ.)¹⁹**

Οι Σ.Υ.Δ-Α.μεΑ. διακρίνονται βάσει του αριθμού των ατόμων με αναπηρία που διαμένουν σε αυτές ως ακολούθως: α) Σ.Υ.Δ. 1-4 ατόμων με αναπηρία και β) Σ.Υ.Δ. 5-9 ατόμων με αναπηρία. Η σύνθεση των ενοίκων κάθε Σ.Υ.Δ. καθορίζεται από τη διεπιστημονική ομάδα του φορέα που την ιδρύει βάσει επιστημονικών κριτηρίων, και λαμβάνοντας υπόψη την προσωπικότητα, την κατάσταση της υγείας, τις δυνατότητες και τις ανάγκες εκάστου ατόμου με αναπηρία. Στις Σ.Υ.Δ. γίνονται δεκτά άτομα με αναπηρία (εκ γενετής ή επίκτητη), ηλικίας 18 ετών και άνω που δεν μπορούν να διαβιώσουν αυτόνομα χωρίς κατάλληλη στήριξη και πληρούν τις νόμιμες προϋποθέσεις. Σκοπός των Σ.Υ.Δ. είναι η αποϊδρυματοποίηση και η επανένταξη στην κοινότητα.

Μπορείτε να αναζητήσετε τις Σ.Υ.Δ.-Α.μεΑ. είτε μέσω του δικτυακού τόπου της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας²⁰ είτε μέσω του Κέντρου Κοινότητας της περιοχής σας.

¹⁹ Η συγκεκριμένη Δομή ρυθμίζεται από την Κ.Υ.Α. με αριθ. Δ12/ΓΠοικ.13107/283 (Αρ. ΦΕΚ 1160 Β' /08.04.2019).

²⁰ Βλ. <http://www.pkm.gov.gr/default.aspx?lang=el-GR&page=314>

- **Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Αναπηρία (Κ.Δ.Α.Π-Α.μεΑ.)²¹**

Οι σκοποί των Κ.Δ.Α.Π-Α.μεΑ. είναι η δημιουργική απασχόληση νέων με νοητική ή κινητική αναπηρία, η κοινωνική τους ένταξη, η στήριξη των οικογενειών τους ώστε να αντιμετωπιστούν καταστάσεις κοινωνικού αποκλεισμού και να αποφευχθεί η ιδρυματική φροντίδα και, τέλος, η βελτίωση της ποιότητας ζωής των ίδιων και των οικογενειών τους.

Μπορείτε να αναζητήσετε τα Κ.Δ.Α.Π-Α.μεΑ. είτε μέσω του δικτυακού τόπου της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας²² είτε μέσω του Κέντρου Κοινότητας της περιοχής σας.

- **Βρεφονηπιακοί σταθμοί ολοκληρωμένης φροντίδας²³**

Στην Ελλάδα λειτουργούν ελάχιστοι βρεφονηπιακοί σταθμοί ολοκληρωμένης φροντίδας, οι οποίοι για ορισμένο χρονικό διάστημα της μέρας φροντίζουν, μεταξύ άλλων, και παιδιά με αναπηρία ηλικίας 2,5 έως 6,5 ετών. Σκοπός τους είναι η παροχή υπηρεσιών όπως η υγιεινή και η

²¹ Η εν λόγω Δομή ρυθμίζεται από την Υ.Π. με αριθ. Π2β/Γ.Π.οικ. 14957/9.10.2001 (Αρ. ΦΕΚ 1397 Β' /22.10.2001).

²² Βλ. <http://www.pkm.gov.gr/default.aspx?lang=el-GR&page=314>

²³ Η εν λόγω Δομή ρυθμίζεται από την Υ.Π. με αριθ. Υ.Α. Πιβ/Γ.Π. οικ. 116847/2002 (Αρ. ΦΕΚ 1519 Β' /04.12.2002).

ασφαλής παραμονή, η ψυχαγωγία, η διαπαιδαγώγηση, το παιχνίδι, η μέριμνα για την ομαλή ψυχοσυναισθηματική και υγιή ανάπτυξη των παιδιών, η παροχή συμβουλευτικής ενημέρωσης και στήριξης στις οικογένειες κ.ά.

Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να απευθυνθείτε στο πλησιέστερο Κέντρο Κοινότητας του τόπου διαμονής σας.

Για αναζήτηση συμβεβλημένων παρόχων υγείας (Ιατροί, Διαγνωστικά Εργαστήρια, Φυσικοθεραπευτές, Ιδιωτικές Κλινικές, Μονάδες Αιμοκάθαρσης (ΜΧΑ και ΜΤΝ), Κέντρα Αποκατάστασης και Αποθεραπείας, Κρατικά Νοσοκομεία, Πολυιατρεία, Μονάδες Ψυχικής Υγείας, Δομές για Άτομα με Αναπηρία, Ιδρύματα για Χρόνιους Ασθενείς, κ.λπ.) μπορείτε να ανατρέξετε στην επίσημη ιστοσελίδα του Εθνικού Οργανισμού Παροχής Υπηρεσιών Υγείας (ΕΟΠΥΥ)²⁴.

- **Επιδόματα**

Τα άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις δικαιούνται προνοιακές παροχές (επιδόματα) που χορηγούνται από τον Οργανισμό Προνοιακών Επιδομάτων & Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ο.Π.Ε.Κ.Α.). Για την παροχή των επιδομάτων απαιτείται η πιστοποίηση της αναπηρίας από Υγειονομική Επιτροπή των Κέντρων Πιστοποίησης της

²⁴ Βλ. <http://www.pkm.gov.gr/default.aspx?lang=el-GR&page=314>

Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.). Για τη διαδικασία πιστοποίησης της αναπηρίας μπορείτε να ανατρέξετε στον δικτυακό τόπο του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.)²⁵. Υπό προϋποθέσεις, και εφόσον έχει διαπιστωθεί από τα ΚΕΠΑ συγκεκριμένο ποσοστό και είδος αναπηρίας, προβλέπεται και η παροχή ειδικότερων επιδομάτων αναπηρίας (π.χ. εξωιδρυματικό επίδομα) σε άτομα με σπάνια νοσήματα ή μορφές αναπηρίας, ή ειδικές περιπτώσεις βαριάς αναπηρίας. Οι αιτήσεις: α) για τη χορήγηση προνοιακών αναπηρικών παροχών σε χρήμα σε άτομα με αναπηρία, β) για παράταση χορήγησης των επιδομάτων στους δικαιούχους που λήγει η γνωμάτευση της υγειονομικής επιτροπής, και γ) για το διατροφικό επίδομα, υποβάλλονται μέσω ηλεκτρονικής πλατφόρμας από εξουσιοδοτημένους υπαλλήλους των Κέντρων Κοινότητας των Δήμων ή του Ο.Π.Ε.Κ.Α.²⁶. Επιπρόσθετα, άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις με συγκεκριμένα χρόνια ασφάλισης δικαιούνται αναπηρική σύνταξη, το ύψος της οποίας εξαρτάται από το ποσοστό αναπηρίας. Για τη χορήγηση συντάξεων λόγω αναπηρίας, αρμόδια υπηρεσία είναι ο Ε.Φ.Κ.Α.

²⁵ Βλ. <https://www.efka.gov.gr/el/menoy/kentro-pistopoieses-anaperias-kepa>

²⁶ Βλ. <https://opeka.gr/atoma-me-anapiria/atoma-me-anapiria-paroches/>

4.2 Εκπαίδευση

Σύμφωνα με τις παρ. 2 και 4 του άρθρου 16 του Συντάγματος, η παροχή παιδείας αποτελεί βασική αποστολή του κράτους, η δωρεάν δημόσια εκπαίδευση είναι δικαίωμα όλων των Ελλήνων πολιτών και η Πολιτεία πρέπει να λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να απολαμβάνουν αυτό το δικαίωμα στην εκπαίδευση και τα άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Σύμφωνα με το άρθρο 24 της Σύμβασης, τα συμβαλλόμενα κράτη οφείλουν να εφαρμόσουν το μοντέλο «ένα σχολείο για όλους».

Ο ν.3699/2008 (Αρ. ΦΕΚ 199 Α' /02.10.2008) «*Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση (ΕΑΕ) ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες*» κατοχυρώνει τον υποχρεωτικό χαρακτήρα της ΕΑΕ των ατόμων με αναπηρία «ως αναπόσπαστο τμήμα της ενιαίας δημόσιας και δωρεάν εκπαίδευσης» (άρθρο 2, παρ.1), ενώ αναφέρεται επίσης η δέσμευση της Πολιτείας να διασφαλίζει σε όλους τους πολίτες με αναπηρία και διαπιστωμένες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες «*ίσες ευκαιρίες για πλήρη συμμετοχή και συνεισφορά στην κοινωνία, ανεξάρτητη διαβίωση, οικονομική αυτάρκεια και αυτονομία, με πλήρη κατοχύρωση των δικαιωμάτων τους στη μόρφωση και στην κοινωνική και επαγγελματική ένταξη*» (άρθρο 1, παρ.1). Ωστόσο, ο διαχωρισμός μεταξύ Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης δεν

συνάδει με τις απαιτήσεις του άρθρου 24 της Σύμβασης των ΗΕ.

- **Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής και Ένταξης (Σ.Μ.Ε.Α.Ε.)**

Οι Σ.Μ.Ε.Α.Ε. εκτείνονται στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και είναι οι ακόλουθες: Ειδικά Νηπιαγωγεία, Προγράμματα Πρώιμης Παρέμβασης της Ελληνικής Εταιρίας Προστασίας και Αποκατάστασης Αναπήρων Παιδιών (ΕΛ.Ε.Π.Α.Π.), Ειδικά Δημοτικά, Ειδικά Γυμνάσια, Ειδικά Λύκεια, Εργαστήρια Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ε.Ε.Ε.Ε.Κ.), Ειδικά Επαγγελματικά Γυμνάσια-Λύκεια.

- **Αξιολόγηση/γνωμάτευση ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών**

Οι ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες διερευνώνται και διαπιστώνονται από τα Κέντρα Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης (Κ.Ε.Σ.Υ.), τις Επιτροπές Διεπιστημονικής Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης και Υποστήριξης (Ε.Δ.Ε.Α.Υ.) και τα αναγνωρισμένα, από το Υπουργείο Παιδείας, Κοινωνικά Κέντρα Ψυχικής Υγείας Παιδιών και Εφήβων άλλων Υπουργείων. Σύμφωνα με την παρ.1 του άρθρου 7 του ν.4547/2018 (Αρ. ΦΕΚ 102 Α΄/12.06.2018), τα Κ.Ε.Σ.Υ.

έχουν ως στόχο την στήριξη των σχολικών μονάδων και των Εργαστηριακών Κέντρων της περιοχής αρμοδιότητάς τους για τη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης όλων ανεξαιρέτως των μαθητών στην εκπαίδευση και την προάσπιση της αρμονικής ψυχοκοινωνικής τους ανάπτυξης και προόδου. Τα Κ.Ε.Σ.Υ. διενεργούν ατομικές αξιολογήσεις και εκδίδουν αξιολογικές εκθέσεις-γνωματεύσεις στις εξής περιπτώσεις: α) όταν διαπιστώνεται σχετική ανάγκη από τις δράσεις διερεύνησης εκπαιδευτικών και ψυχοκοινωνικών αναγκών, β) ύστερα από πρόταση των ΕΔΕΑΥ, όταν κρίνεται ότι μαθητές χρήζουν περαιτέρω αξιολόγησης και έκδοσης σχετικής γνωμάτευσης, παρά την εφαρμογή βραχυχρόνιου προγράμματος στήριξης στο σχολείο τους, γ) ύστερα από πρόταση της ομάδας εκπαιδευτικής στήριξης μαθητών στις σχολικές μονάδες στις οποίες δεν λειτουργεί ΕΔΕΑΥ, η οποία διατυπώνεται μετά την εφαρμογή βραχυχρόνιου προγράμματος στήριξης, δ) ύστερα από αίτημα του γονέα ή κηδεμόνα προς το Κ.Ε.Σ.Υ. Τα Κ.Ε.Σ.Υ. είναι αρμόδια για να εισηγούνται την εγγραφή, την κατάταξη και τη φοίτηση των μαθητών στο κατάλληλο σχολικό πλαίσιο, την αλλαγή σχολικού πλαισίου, όποτε αυτό κρίνεται σκόπιμο, και την αναγκαία ψυχοπαιδαγωγική και διδακτική στήριξη, καθώς και τα απαραίτητα τεχνικά

βοηθήματα και εκπαιδευτικά υλικά που διευκολύνουν την εκπαίδευση και την επικοινωνία του μαθητή.

Για να βρείτε Κ.Ε.Σ.Υ. στην περιοχή σας, επισκεφθείτε τον διαδικτυακό τόπο του Υπουργείου Παιδείας²⁷.

- **Φοίτηση μαθητών με αναπηρία στη γενική εκπαίδευση**

Βάσει της ατομικής αξιολόγησης και της εισήγησης των Κ.Ε.Σ.Υ., η εκπαίδευση των ατόμων με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορεί να παρέχεται στο πλαίσιο του γενικού σχολείου, όπου υπάρχουν οι παρακάτω δυνατότητες σχετικά με τη φοίτησή τους. Συγκεκριμένα, οι μαθητές μπορούν να φοιτούν: α) στη γενική τάξη του γενικού σχολείου, εφόσον πρόκειται για μαθητές με ήπιες μαθησιακές δυσκολίες, υποστηριζόμενοι από τον εκπαιδευτικό της τάξης, β) σε σχολική τάξη του γενικού σχολείου, με παράλληλη στήριξη-συνεκπαίδευση από εκπαιδευτικούς Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, όταν αυτό επιβάλλεται από το είδος και το βαθμό των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών, γ) σε ειδικά οργανωμένα και κατάλληλα στελεχωμένα Τμήματα Ένταξης (Τ.Ε.), τα οποία λειτουργούν μέσα στα σχολεία γενικής και

²⁷ Βλ. <https://www.minedu.gov.gr/eidiki-agwgi-2/keddy-eidiki-ekpraideusi-4/16873-katalogos-tonkesy-ana-perifereia>

επαγγελματικής εκπαίδευσης²⁸. Για τους μαθητές που δεν αυτοεξυπηρετούνται και φοιτούν σε σχολεία της γενικής εκπαίδευσης ή σε Τ.Ε. παρέχεται η δυνατότητα στήριξης από Ειδικό Βοηθητικό Προσωπικό, ανάλογα με το είδος της αναπηρίας τους και τις ειδικές εκπαιδευτικές τους ανάγκες, ή και από σχολικό νοσηλευτή κατόπιν γνωμάτευσης δημόσιου νοσοκομείου. Σε περιπτώσεις συστεγαζόμενων ή γειτονικών σχολικών μονάδων, τα Τ.Ε. συνενώνονται μέχρι του μέγιστου αριθμού των δώδεκα (12) μαθητών ανά Τμήμα Ένταξης.

Για περισσότερες πληροφορίες για την παροχή εκπαίδευσης ειδικής αγωγής στο γενικό εκπαιδευτικό σύστημα μπορείτε να ενημερωθείτε μέσω του διαδικτυακού τόπου του Ευρωπαϊκού Δικτύου Πληροφόρησης για την Εκπαίδευση - Δίκτυο ΕΥΡΥΔΙΚΗ²⁹.

Επιπρόσθετα: i) το κράτος παρέχει τη δυνατότητα σε άτομα με αναπηρία με συγκεκριμένες παθήσεις να εισαχθούν σε σχολές της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης χωρίς εξετάσεις, μέσω της δημιουργίας επιπλέον θέσεων, καθ' υπέρβαση

²⁸ Βλ. άρθρο 82 του ν.4368/2016 (Αρ. ΦΕΚ 21 Α' /21.02.2016).

²⁹ Βλ. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/special-education-needsprovision-within-mainstream-education-27_el

του αριθμού εισακτέων³⁰, ii) για άλλες περιπτώσεις ατόμων με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που δεν δικαιούνται να εισαχθούν χωρίς εξετάσεις, η εξέταση για εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση διενεργείται ανάλογα με τις ικανότητές τους, και μπορεί να είναι γραπτή ή προφορική. (Για περισσότερες πληροφορίες απευθυνθείτε στα Κ.Ε.Σ.Υ), iii) οι σπουδαστές/στριες άτομα με αναπηρία που εισάγονται στην τριτοβάθμια εκπαίδευση δικαιούνται μεταφοράς της θέσης εισαγωγής τους σε αντίστοιχη Σχολή ή Τμήμα πλησιέστερα στον τόπο κατοικίας τους. (Για περισσότερες πληροφορίες απευθυνθείτε στη Γραμματεία της Σχολής ή του Τμήματος επιτυχίας σας).

4.3 Εργασία & απασχόληση

Η εργασία αποτελεί κοινωνικό δικαίωμα που κατοχυρώνεται στο ελληνικό Σύνταγμα μέσω του άρθρου 22 παρ. 1. Επιπρόσθετα, το δικαίωμα στην εφαρμογή μέτρων που προωθούν την επαγγελματική ένταξη των ατόμων με αναπηρία κατοχυρώνεται στο άρθρο 21, παρ. 6 του Συντάγματος. Σύμφωνα με το άρθρο 27 της Σύμβασης, κύριος σκοπός των συμβαλλόμενων κρατών πρέπει να είναι η ένταξη των ατόμων με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις στην ελεύθερη αγορά και όχι σε «ειδικά» και «προστατευμένα» περιβάλλοντα.

³⁰ Βλ. άρθρο 35 του ν.3794/2009 (Αρ. ΦΕΚ 156 Α' /04.09.2009).

Για την επίτευξη αυτού του σκοπού, πρέπει τα κράτη να διασφαλίζουν ότι το εργασιακό περιβάλλον *«είναι ανοικτό, ενιαίο και προσβάσιμο»*.

Το δικαίωμα στην ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία κατοχυρώνεται από τον ν.4443/2016 (Αρ. ΦΕΚ 232 Α΄/09.12.2016) και εφαρμόζεται σε όλα τα πρόσωπα στον δημόσιο, ευρύτερο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα. Σύμφωνα με αυτόν, απαγορεύονται οι άμεσες και οι έμμεσες διακρίσεις και λόγω αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης (άρθρο 2). Οι διατάξεις του νόμου εφαρμόζονται: α) στους όρους πρόσβασης στην εργασία και την απασχόληση, συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων επιλογής, των όρων πρόσληψης, των όρων υπηρεσιακής και επαγγελματικής εξέλιξης, β) στους όρους και τις συνθήκες εργασίας, ιδίως όσον αφορά στις αποδοχές, την απόλυση, την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία, και σε περίπτωση ανεργίας την επανένταξη και την εκ νέου απασχόληση, γ) στην πρόσβαση σε όλα τα είδη και όλα τα επίπεδα επαγγελματικού προσανατολισμού, μαθητείας, επαγγελματικής κατάρτισης, επιμόρφωσης και επαγγελματικού αναπροσανατολισμού, συμπεριλαμβανομένης της απόκτησης πρακτικής επαγγελματικής εμπειρίας, δ) στη συμμετοχή με την ιδιότητα του μέλους στη συνδικαλιστική δράση (άρθρο 3). Σύμφωνα με τον νόμο: α) ως *«άμεση διάκριση»* νοείται όταν ένα

πρόσωπο υφίσταται για λόγους αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης μεταχείριση λιγότερο ευνοϊκή από αυτήν της οποίας τυγχάνει, έτυχε ή θα ετύγχανε άλλο πρόσωπο, σε ανάλογη κατάσταση και β) ως «έμμεση διάκριση» νοείται όταν μία εκ πρώτης όψεως ουδέτερη διάταξη, κριτήριο ή πρακτική μπορεί να θέσει πρόσωπα με αναπηρία ή χρόνια πάθηση σε μειονεκτική θέση συγκριτικά με άλλα πρόσωπα. Δεν υφίσταται «έμμεση διάκριση» εάν η διάταξη, το κριτήριο ή η πρακτική δικαιολογείται αντικειμενικά από έναν θεμιτό σκοπό και εάν τα μέτρα που λαμβάνονται είναι αναγκαία για την τήρηση της δημόσιας ασφάλειας. Ο νόμος επίσης απαγορεύει: α) την «παρενόχληση», η οποία συντρέχει όταν κάποιος συμπεριφέρεται με αρνητικό τρόπο σε έναν εργαζόμενο με αναπηρία ή χρόνια πάθηση λόγω αυτής καθ' αυτής της αναπηρίας του ή χρόνιας πάθησής του, έχοντας ως σκοπό ή αποτέλεσμα την προσβολή της αξιοπρέπειάς του και τη δημιουργία εκφοβιστικού, εχθρικού, εξευτελιστικού, ταπεινωτικού ή επιθετικού περιβάλλοντος (Σύμφωνα με τον νόμο, η παρενόχληση θεωρείται διάκριση), β) τη «διάκριση λόγω σχέσης», η οποία συντρέχει όταν κάποιος συμπεριφέρεται λιγότερο ευνοϊκά σε έναν εργαζόμενο λόγω της στενής του σχέσης με κάποιο/α άτομο/α με αναπηρία ή χρόνια πάθηση, γ) τη «διάκριση λόγω νομιζόμενων χαρακτηριστικών», η οποία συντρέχει όταν ένα πρόσωπο

γίνεται δέκτης λιγότερο ευνοϊκής μεταχείρισης επειδή εικάζεται ότι έχει αναπηρία ή χρόνια πάθηση, δ) την «*άρνηση εύλογων προσαρμογών*» στους εργαζόμενους με αναπηρία ή χρόνια πάθηση.

Εάν είστε θύμα άνισης μεταχείρισης λόγω αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης στην εργασία:

- Ζητήστε ενημέρωση από το Παράρτημα της Ε.Σ.Α.μεΑ. στη Βόρεια Ελλάδα (Διεύθυνση: Μελενίκου και Μαρασλή 11, 54248 Θεσσαλονίκη, Τηλ.: 2310-842742, Φαξ: 2310 862323, Email: esaea2@otenet.gr) ή από την υπηρεσία της «Διεκδικούμε μαζί», καθημερινά από τις 8.00 έως τις 16.00 (Τηλ: 210-9949837, Φαξ: 210-5238967, Email: esaea@otenet.gr, ή μέσω της συμπλήρωσης και αποστολής ηλεκτρονικής φόρμας³¹).
- Στείλτε την αναφορά σας στον Συνήγορο του Πολίτη, ο οποίος αποτελεί τον καθ' ύλην αρμόδιο φορέα για την προώθηση και παρακολούθηση της εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης στον δημόσιο, ευρύτερο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα³².

Για να μπορέσει ένα άτομο να ωφεληθεί από τα θετικά μέτρα δράσης που η ελληνική Πολιτεία έχει θεσπίσει στον τομέα της εργασίας και της απασχόλησης για τα άτομα με

³¹ www.esamea.gr/contact/contact-us

³² www.synigoros.gr/?i=stp.el.submissionrequirements

αναπηρία και χρόνιες παθήσεις, οφείλει να ενεργήσει ως εξής: **Βήμα 1^ο**: Να πιστοποιήσει την αναπηρία του στα Κέντρα Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.) που συστάθηκαν με τον ν.3863/2010. Πληροφορίες για το έντυπο της αίτησης, τη διαδικασία κατάθεσής της, τα δικαιολογητικά που απαιτούνται, καθώς και τις διευθύνσεις των ΚΕ.Π.Α. που λειτουργούν σε όλη τη Χώρα, περιλαμβάνονται στον διαδικτυακό τόπο του Ε.Φ.Κ.Α.³³ **Βήμα 2^ο**: Να εγγραφεί στο Μητρώο Ανέργων με Αναπηρία³⁴ του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.). Περισσότερες πληροφορίες παρέχουν τα Γραφεία Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων και τα Κέντρα Προώθησης Απασχόλησης (Κ.Π.Α. 2)³⁵ του Οργανισμού. **Βήμα 3^ο**: Να έρθει σε επαφή με Εργασιακό Σύμβουλο του Ο.Α.Ε.Δ. (Κ.Π.Α. 2), ο οποίος θα προβεί στην κατάρτιση του ατομικού σχεδίου δράσης του ανέργου.

³³ Βλ. www.efka.gov.gr/el/menoy/kentro-pistopoieses-anaperias-kepa

³⁴ Βλ. <http://www.oaed.gr/engraphe-sto-metroo-anergon>

³⁵ Οι διευθύνσεις των Κ.Π.Α. 2 του Ο.Α.Ε.Δ. διατίθενται μέσω του συνδέσμου: www.oaed.gr/listayperesion-me-epiloge-nomou

Σύστημα ποσόστωσης:

I) ν.2643/1998

Σύμφωνα με τον ν.2643/1998 (Αρ. ΦΕΚ 220Α΄/28.09.1998), οι φορείς του στενού δημόσιου τομέα, δηλαδή οι δημόσιες υπηρεσίες, τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου και οι Ο.Τ.Α. κάθε βαθμίδας, οι φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα, οι ιδιωτικές επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις, ελληνικές ή ξένες, που λειτουργούν στην Ελλάδα με οποιαδήποτε μορφή, καθώς και οι θυγατρικές τους εταιρίες που απασχολούν προσωπικό άνω των 50 ατόμων, οφείλουν να προσλαμβάνουν υποχρεωτικά άτομα με ποσοστό αναπηρίας από 50% και άνω (άμεση προστασία) ή άτομα που έχουν τέκνο, αδελφό ή σύζυγο με ποσοστό αναπηρίας από 67% και άνω (έμμεση προστασία). Επιπρόσθετα: α) οι φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα υποχρεούνται να προσλαμβάνουν δικηγόρους σε ποσοστό 8% επί του συνολικού αριθμού των δικηγόρων που απασχολούνται στη νομική τους υπηρεσία, β) οι οργανισμοί κοινής ωφέλειας, οι τράπεζες και τα νομικά πρόσωπα δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου, καθώς επίσης και οι δημόσιες υπηρεσίες, τα Ν.Π.Δ.Δ. και οι Ο.Τ.Α. κάθε βαθμίδας, υποχρεούνται, πέραν των προστατευόμενων προσώπων που προσλαμβάνουν, να διορίζουν ή να προσλαμβάνουν: ι) στο 80% των κενών θέσεων τηλεφωνητών οικιακών

τηλεφωνικών κέντρων, τυφλούς, πτυχιούχους των σχολών εκπαίδευσης τυφλών τηλεφωνητών που υπάγονται στην εποπτεία των Υπουργείων Υγείας και Εργασίας, ii) στο 1/5 των κενών θέσεων κλητήρων, νυχτοφυλάκων, καθαριστών/καθαριστριών, θυρωρών, κηπουρών και τραπεζοκόμων, θύματα πολέμου, αναπήρους πολεμικής ή ειρηνικής περιόδου και τέκνα αναπήρων και θυμάτων πολέμου, εφόσον κατοικούν στην περιφέρεια όπου προσλαμβάνονται και είναι σε θέση να εκτελέσουν την εργασία που τους ανατίθεται. Αξίζει να επισημανθεί ότι η εφαρμογή του νόμου παρουσιάζει σοβαρά προβλήματα και αδυναμίες.

Οι προκηρύξεις του ν.2643/1998 εκδίδονται από τον Ο.Α.Ε.Δ.³⁶ σε συνεργασία με το Υπουργείο Εργασίας. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις προκηρύξεις του ν.2643/1998 μπορείτε να απευθύνεστε και στα Κ.Π.Α.2 ή στα Γραφεία Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων του Ο.Α.Ε.Δ.³⁷

II) ν.4440/2016

Σύμφωνα με το άρθρο 25 του ν.4440/2016 (Αρ. ΦΕΚ 224 Α'/02.12.2016): α) το 10% των προκηρυσσόμενων θέσεων τακτικού προσωπικού και προσωπικού με σύμβαση

³⁶ Βλ. www.oaed.gr/nomos-2643/1998

³⁷ Βλ. www.oaed.gr/lista-yperesion-me-epiloge-nomou

εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου των κατηγοριών ΠΕ, ΤΕ, ΔΕ και ΥΕ κατά περιφερειακή ενότητα, φορέα και κλάδο ή ειδικότητα, καλύπτονται από άτομα με ποσοστό αναπηρίας τουλάχιστον 50%, β) το 5% των προκηρυσσόμενων θέσεων τακτικού προσωπικού και προσωπικού με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου, καλύπτονται από όσους έχουν τέκνο, αδελφό ή σύζυγο, καθώς και από τέκνα ατόμων με ποσοστό αναπηρίας 67% και άνω. Στην περίπτωση των ατόμων με νοητική στέρση ή αυτισμό, για την παροχή της προστασίας απαιτείται κατ' εξαίρεση ποσοστό αναπηρίας τουλάχιστον 50%. Η άσκηση του δικαιώματος προστασίας από έναν δικαιούχο μιας οικογένειας (γονείς, τέκνα, συζύγους, αδελφούς) αποκλείει τους υπόλοιπους, γ) στην περίπτωση των θέσεων ορισμένου χρόνου, η συνολική βαθμολογία κατά τη συμμετοχή σε διαδικασίες πρόσληψης προσωπικού με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου βάσει προκηρύξεων προσαυξάνεται: i) για τα άτομα με ποσοστό αναπηρίας 50% τουλάχιστον (το ποσοστό αναπηρίας πολλαπλασιάζεται με τον συντελεστή 3), ii) για τους συγγενείς ατόμων με αναπηρία (το ποσοστό αναπηρίας αντίστοιχα πολλαπλασιάζεται με τον συντελεστή 2).

Οι προκηρύξεις του ν.4440/2016 εκδίδονται από το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού (Α.Σ.Ε.Π.)³⁸ – Δ/νση: Λεωφόρος Γεωργικής Σχολής 65, 57001 Θέρμη, Τηλέφωνο: 2313-321200, Φαξ: 2310-474621, Email: enimerosi@asep.gr

Ευνοϊκές διατάξεις που αίρουν εμπόδια & διευκολύνουν την ένταξη των ατόμων με αναπηρία στην εργασία

ν.4331/2015 (Αρ. ΦΕΚ 69 Α' /02.07.2015), άρθρο 13

Τα άτομα με αναπηρία που συμμετέχουν σε προγράμματα κατάρτισης, ενίσχυσης της απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης ή/και εργάζονται σε Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις (Κοιν.Σ.Επ.) του ν.4019/2011 (ΦΕΚ 216 Α'/30.09.2011) και λαμβάνουν επίδομα πρόνοιας ή επιδόματα επανένταξης ή οποιασδήποτε μορφής νοσήλιο ή παροχή δεν χάνουν αυτές τις παροχές αλλά συνεχίζουν να τις εισπράττουν ταυτόχρονα και αθροιστικά με την αποζημίωση από τη συμμετοχή τους στα προγράμματα αυτά ή/και την αμοιβή τους από την απασχόληση στην Κοιν.Σ.Επ.

³⁸ Βλ. www.oaed.gr/lista-yperesion-me-epiloge-nomou

ν.4369/2016 (Αρ. ΦΕΚ 33 Α΄/27.02.2016), άρθρο 11

Εάν ένα μέλος σε θέση ευθύνης στον δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα είναι άτομο με κινητική αναπηρία, τυφλός ή άτομο με προβλήματα όρασης, κωφός ή βαρήκοος, καλύπτεται η ειδική δαπάνη για την εργονομική διευθέτηση του κύριου χώρου εργασίας του, τη χορήγηση συνοδού, τη διερμηνεία στη νοηματική γλώσσα, και εν γένει το κόστος των αναγκών αναπηρίας σε ό,τι αφορά τα αυξημένα καθήκοντα της θέσης ευθύνης.

ν.4488/2017 (Αρ. ΦΕΚ 137 Α΄/13.09.2017), άρθρο 23, παρ. 1

Οι γενικές και ειδικές διατάξεις που προβλέπουν διακοπή ή περικοπή της σύνταξης αναπηρίας ή της σύνταξης λόγω θανάτου και των προνοιακών ή άλλων επιδομάτων όταν ο δικαιούχος αναλαμβάνει εργασία ή αυτοαπασχολείται, δεν έχουν εφαρμογή στους δικαιούχους με ψυχική ή νοητική αναπηρία με ποσοστό 50% και άνω, εφόσον η ανάληψη μισθωτής απασχόλησης ή η αυτοαπασχόληση ενδείκνυται για λόγους ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης και κοινωνικής επανένταξης και η κρίση αυτή πιστοποιείται με γνωμάτευση μονάδας ψυχικής υγείας (η οποία ισχύει για 3 έτη), του αντίστοιχου Τομέα Ψυχικής Υγείας, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο ν. 2716/1999 (Α΄ 96).

ν.4590/2019 (Αρ. ΦΕΚ 17 Α΄/17.02.2019), άρθρο 62

Τα άτομα με κώφωση ή βαρηκοΐα με ποσοστό αναπηρίας 50% τουλάχιστον που κατέχουν βεβαίωση επάρκειας της ελληνικής νοηματικής γλώσσας απαλλάσσονται από την υποχρέωση απόδειξης της γνώσης της ξένης γλώσσας για το διορισμό ή την πρόσληψή τους στον δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα, με την προϋπόθεση ότι η γνώση ξένης γλώσσας δεν καθορίζεται ως απαιτούμενο τυπικό προσόν για τη θέση.

Το θεσμικό πλαίσιο προβλέπει ειδικές διευκολύνσεις (άδειες και μειωμένο ωράριο) για εργαζόμενους με αναπηρία και γονείς ατόμων με αναπηρία.

4.4 Μετακινήσεις & μεταφορές

Τα άτομα με αναπηρία πρέπει να μπορούν να μετακινούνται όταν, όπου και όπως θέλουν. Το συγκεκριμένο δικαίωμα συνάγεται από το άρθρο 21 παρ. 6 του Συντάγματος. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με το άρθρο 9 της Σύμβασης, τα συμβαλλόμενα κράτη οφείλουν να διασφαλίζουν ότι τα άτομα με αναπηρία έχουν πρόσβαση, σε ίση βάση με τους άλλους, στα μέσα μεταφοράς.

Όπως κάθε άλλο άτομο, έτσι και τα άτομα με αναπηρία και μειωμένη κινητικότητα μπορούν να μετακινούνται και να ταξιδεύουν με πλοία, αεροπλάνα, πούλμαν, λεωφορεία και τρένα, και κανένας μεταφορικός φορέας δεν μπορεί να τους

αρνηθεί επιπλέον υπηρεσίες πριν, μετά, αλλά και κατά τη διάρκεια του ταξιδιού. Αρκεί τα άτομα να έχουν ενημερώσει τον εκάστοτε φορέα μεταφορών, περίπου 48 ώρες πριν το ταξίδι για το τι είδους βοήθεια χρειάζονται σε σχέση με τη μετακίνησή τους και για το αν μεταφέρουν ιατρικό εξοπλισμό και τεχνικά βοηθήματα. Ακόμα όμως και αν δεν έχει υπάρξει αυτή η ενημέρωση, ο μεταφορέας οφείλει να καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για την καλύτερη εξυπηρέτηση των ατόμων με αναπηρία. Οι φορείς μεταφορών δεν μπορούν να αρνηθούν την επιβίβαση στο μέσο μεταφοράς λόγω αναπηρίας ή μειωμένης κινητικότητας, εκτός εάν συντρέχουν λόγοι συμμόρφωσης με τους ισχύοντες κανόνες υγείας και ασφάλειας ή αν η υπάρχουσα υποδομή δεν εγγυάται την ασφαλή μεταφορά. Επίσης, πρέπει να παρέχουν δωρεάν βοήθεια κατά την επιβίβαση και αποβίβαση από το μέσο μεταφοράς, καθώς και κατά τη διάρκεια του ταξιδιού. Για ταξίδια μεγάλων αποστάσεων (άνω των 250 χλμ.) με πούλμαν ή υπεραστικά λεωφορεία, η εταιρεία μεταφοράς πρέπει να παρέχει στα άτομα με αναπηρία τη δυνατότητα να συνοδεύονται από πρόσωπο της επιλογής τους (το οποίο θα ταξιδέψει δωρεάν), αντιμετωπίζοντας με αυτόν τον τρόπο τυχόν προβλήματα ασφάλειας που θα εμπόδιζαν το άτομο με αναπηρία να ταξιδέψει.

Σε περίπτωση που ο φορέας μεταφοράς αρνηθεί να προσφέρει βοήθεια, τα άτομα με αναπηρία μπορούν να απευθυνθούν στην αρμόδια υπηρεσία του συγκεκριμένου φορέα μεταφοράς για να υποβάλλουν την καταγγελία τους. Σε περίπτωση μη λήψης απάντησης ή εάν η απάντηση δεν είναι ικανοποιητική και το άτομο θεωρήσει ότι παραβιάστηκαν τα δικαιώματα που έχει ως επιβάτης, μπορεί να υποβάλει καταγγελία στις αρμόδιες εθνικές αρχές, οι οποίες, ανάλογα με το μέσο μεταφοράς, είναι οι εξής:

Για μετακινήσεις με αεροπλάνο: Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας, Διεύθυνση Αεροπορικής Εκμετάλλευσης / Τμήμα Οικονομίας Αερομεταφορών, Τηλ.: 210-9973162, 210-9973156, Φαξ: 210-8947132, Email: d1d@hcaa.gr, Δικτυακός τόπος: <http://www.yra.gr/passenger-rights/>

Για μετακινήσεις με πλοίο: Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, Τηλ.: 213-1374258, 213-1371495, Φαξ: 210-413 5673, Email: dths@hcg.gr, Δικτυακοί τόποι: www.hcg.gr και www.yen.gr

Για μετακινήσεις με τρένο: Ρυθμιστική Αρχή Σιδηροδρόμων, Τηλ.: 210-3860141 έως 2, Δικτυακός τόπος: <http://www.ras-el.gr/index.php/themata-epivatou>

Για μετακινήσεις με πούλμαν και λεωφορείο: Υπουργείο Μεταφορών και Υποδομών, <http://www.yme.gr/metafores/epivatikes-metafores/dikaiomata-epibatou>

Δελτίο Μετακίνησης Ατόμου με Αναπηρία

Τα άτομα με αναπηρία δικαιούνται συγκεκριμένες διευκολύνσεις, όπως έκπτωση μέρους ή του συνόλου του ποσού του εισιτηρίου μετακίνησης. Για την άσκηση αυτού του δικαιώματος απαιτείται η έκδοση Δελτίου Μετακίνησης Ατόμου με Αναπηρία, το οποίο χορηγείται από τα ΚΕΠ ή τις αρμόδιες διευθύνσεις των Περιφερειών. Η έκπτωση παρέχεται με την επίδειξη του Δελτίου Μετακίνησης κατά την έκδοση του εισιτηρίου. Η ΤΡΑΙΝΟΣΕ και πολλές ναυτιλιακές εταιρείες κάνουν στα άτομα με αναπηρία εκπτώσεις στις τιμές των εισιτηρίων. Για την ακριβή διαδικασία και το ποσοστό έκπτωσης πρέπει να απευθύνεστε στον φορέα με τον οποίο επιθυμείτε να ταξιδέψετε, καθώς αυτά ενδέχεται κατά καιρούς να μεταβάλλονται.

Άλλες παροχές:

- Τα άτομα με αναπηρία και οι γονείς-κηδεμόνες ανήλικων ατόμων με αναπηρία μέχρι την ενηλικίωση των παιδιών τους απαλλάσσονται από τα τέλη κυκλοφορίας για ένα όχημα. Αρμόδια υπηρεσία για αυτήν την παροχή είναι η εκάστοτε Δ.Ο.Υ. που ανήκει το άτομο με αναπηρία.
- Σύμφωνα με την παρ. 9 του άρθρου 2 του ν.4388/2016 και την υπ.' αριθ. ΔΝΣ/οικ.84646/ ΦΝ 393 (Αρ. ΦΕΚ 4156 Β'/29.11.2017) Υπουργική Απόφαση, τα επιβατικά οχήματα ΙΧ που ανήκουν κατά πλήρη κυριότητα σε άτομα με αναπηρία και χρησιμοποιούνται αποκλειστικά και μόνο από αυτά,

καθώς και τα επιβατικά οχήματα ιδιωτικής χρήσης που ανήκουν κατά πλήρη κυριότητα σε αναπήρους πολέμου βαριάς αναπηρίας, απαλλάσσονται από την υποχρέωση καταβολής διοδίων επί της Εγνατίας οδού. Η απαλλαγή από την υποχρέωση καταβολής τελών διοδίων ισχύει εφόσον κάθε απαλλασσόμενος διαμένει με κύρια κατοικία εντός των ορίων των απαλλασσόμενων γεωγραφικών περιοχών.

Δελτίο Στάθμευσης Ατόμων με Αναπηρία (ΑμεΑ)

Άτομα με αναπηρία που είναι ιδιοκτήτες οχημάτων και οι άδειες κυκλοφορίας τους έχουν την ένδειξη «ΑΝΑΠΗΡΙΚΟ» δικαιούνται να έχουν Δελτίο Στάθμευσης για αποκλειστική χρήση σε χώρους στάθμευσης με οριζόντια και κάθετη σήμανση για οχήματα ατόμων με αναπηρία, και κατά προτεραιότητα σε οδούς και χώρους που χρησιμοποιούνται για δημόσια κυκλοφορία οχημάτων, πεζών και ζώων. Το Δελτίο αυτό το δικαιούνται και άτομα που αποκτούν αναπηρία μετά την απόκτηση αυτοκινήτου ιδιωτικής χρήσης. Τέλος, δικαιούχοι είναι οι γονείς ανήλικων τέκνων ατόμων με αναπηρία, οι δικαστικοί συμπαραστάτες ανήλικων και ενήλικων ατόμων με αναπηρία, καθώς και όσοι έχουν ενταχθεί σε προγράμματα αναδοχής ή υιοθεσίας ατόμων με αναπηρία, εφόσον προσκομίσουν βεβαίωση από τη Γραμματεία των ΚΕ.Π.Α. από την οποία να προκύπτει ότι η αναπηρία ανήκει στις δικαιούχες παθήσεις. Για την έκδοση Δελτίου Στάθμευσης χρειάζεται να προσκομιστεί στην

αρμόδια Διεύθυνση Μεταφορών της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας έγγραφο Πιστοποίησης της Αναπηρίας από τη Γραμματεία των ΚΕ.Π.Α., με το οποίο να βεβαιώνεται ότι η αναπηρία του ατόμου ανήκει στις δικαιούχες περιπτώσεις.

Παραχώρηση θέσης στάθμευσης Ατόμων με Αναπηρία (ΑμεΑ) στην μόνιμη κατοικία

Τα άτομα με αναπηρία δικαιούνται την παραχώρηση θέσης στάθμευσης στη μόνιμη κατοικία τους. Για την υπηρεσία αυτή θα πρέπει το άτομο να απευθυνθεί στην Τεχνική Υπηρεσία του Δήμου στον οποίο βρίσκεται η οικία του. Θέση στάθμευσης ΑμεΑ δικαιούνται όσοι ανήκουν στις περιπτώσεις του άρθρου 16 του ν. 1798/1988 (ΦΕΚ 166 Α΄/11.8.1988) και της Υπουργικής Απόφασης υπ. αριθ. Δ18Α/5038263 (ΦΕΚ 2710 Β΄/24.10.2013).

4.5 Πληροφόρηση-επικοινωνίες

Το δικαίωμα στην πληροφόρηση κατοχυρώνεται στο άρθρο 5Α παρ. 1 του Συντάγματος. Για να μπορέσουν τα άτομα με αναπηρία να ασκήσουν αυτό το δικαίωμα πρέπει η διαθέσιμη πληροφορία να είναι προσβάσιμη. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με το άρθρο 9 της Σύμβασης, τα συμβαλλόμενα κράτη οφείλουν να διασφαλίζουν ότι τα άτομα με αναπηρία έχουν πρόσβαση, σε ίση βάση με τους άλλους, στην πληροφορία και τις

επικοινωνίες, συμπεριλαμβανομένων και των τεχνολογιών και συστημάτων πληροφορίας και επικοινωνιών.

Στην Ελλάδα, με τον ν.4591/2019 (Αρ. ΦΕΚ 19 Α'/12.02.2019), θεσπίζονται κανόνες, όροι, προϋποθέσεις και απαιτήσεις για την κατασκευή, το περιεχόμενο και τη λειτουργία των ιστοτόπων και των εφαρμογών για φορητές συσκευές των οργανισμών του δημόσιου τομέα, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι πληρούν συγκεκριμένες απαιτήσεις προσβασιμότητας. Ωστόσο, από το πεδίο εφαρμογής του νόμου εξαιρούνται, μεταξύ άλλων, οι ιστότοποι και οι εφαρμογές για φορητές συσκευές των δημόσιων ραδιοτηλεοπτικών φορέων και των θυγατρικών τους, καθώς και άλλων φορέων ή των θυγατρικών τους που εκπληρώνουν αποστολή ραδιοτηλεοπτικής εκπομπής δημόσιας υπηρεσίας. Σε ότι αφορά τις επικοινωνίες, στην ΚΥΑ με αριθ. οικ. 44867/1637/01.08.2008 (Αρ. ΦΕΚ 1667 Β'/18.08.2008) «*Λήψη μέτρων για τελικούς χρήστες που είναι Άτομα με Αναπηρίες*»³⁹, προβλέπονται ειδικές ρυθμίσεις για τα άτομα με αναπηρία, σύμφωνα με τις οποίες ο πάροχος Καθολικής Υπηρεσίας (π.χ. η ΟΤΕ Α.Ε.) έχει, ενδεικτικά, υποχρεώσεις, όπως: α) να παρέχει σε τυφλούς ή άτομα με προβλήματα όρασης τέτοιου βαθμού που δεν τους

³⁹ Βλ. https://www.eett.gr/opencms/export/sites/default/admin/downloads/telec/apofaseis_eett/apofaseis_epi_akroaseon/2010/AP563-049_2010.pdf

επιτρέπουν να συμβουλευτούν τον τηλεφωνικό κατάλογο, τη δυνατότητα πρόσβασης ατελώς στην υπηρεσία πληροφοριών τηλεφωνικού καταλόγου, β) να παρέχει σε συγκεκριμένες κατηγορίες ατόμων με αναπηρία έκπτωση επί της συνολικής μηνιαίας χρέωσης για χρήση υπηρεσιών πρόσβασης στο δημόσιο τηλεφωνικό δίκτυο, προκειμένου να είναι δυνατή η πρόσβαση (στενής ή ευρείας ζώνης) στο διαδίκτυο, γ) να παρέχει δωρεάν χρόνο τηλεφωνικών συνδιαλέξεων αστικής χρέωσης, δ) να παρέχει έκπτωση 50% στην αποστολή και λήψη γραπτών μηνυμάτων μέσω κινητής τηλεφωνίας σε κωφούς και βαρήκοους με ποσοστό αναπηρίας 50% και άνω, καθώς και σε οικογένειες ατόμων με νοητική αναπηρία, αυτισμό, ψυχικές και πολλαπλές αναπηρίες με ποσοστό αναπηρίας 67% και άνω, κ.ά.

4.6 Αθλητισμός, πολιτισμός και τουρισμός

Με το άρθρο 16 του ελληνικού Συντάγματος κατοχυρώνεται το κοινωνικό δικαίωμα στον αθλητισμό, ο οποίος τίθεται υπό την εποπτεία του κράτους, καθώς και η ελευθερία της τέχνης, της επιστήμης, της έρευνας και της διδασκαλίας, η ανάπτυξη και η προαγωγή των οποίων είναι υποχρέωση του κράτους. Η συμμετοχή στην πολιτιστική ζωή, στην αναψυχή και στον αθλητισμό αποτελεί αντικείμενο του άρθρου 30 της Σύμβασης.

Η ανάπτυξη του αθλητισμού των ατόμων με αναπηρία αποτελεί ιδιαίτερο τομέα του αγωνιστικού αθλητισμού με σκοπό την κοινωνική ενσωμάτωση των ατόμων με αναπηρία στο αθλητικό κίνημα. Για το λόγο αυτό τελεί και υπό ιδιαίτερη κρατική προστασία, σύμφωνα με όσα προβλέπονται και στο άρθρο 29 του ν.2725/1999 (ΦΕΚ 121 Α'/17.6.1999). Για στοιχεία επικοινωνίας αθλητικών φορέων ατόμων με αναπηρία μπορείτε να ανατρέξετε στον δικτυακό τόπο της Εθνικής Αθλητικής Ομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρίες⁴⁰. Η είσοδος στους αρχαιολογικούς χώρους, τα μνημεία και τα μουσεία που ανήκουν στο Δημόσιο είναι ελεύθερη, χωρίς την καταβολή αντιτίμου, για άτομα με ποσοστό αναπηρίας 67% και άνω και έναν συνοδό αυτών. Για την ελεύθερη είσοδο, απαιτείται η επίδειξη βεβαίωσης αναπηρίας ή ιατρικής γνωμάτευσης δημόσιου φορέα στην οποία να αναγράφεται με σαφήνεια η αναπηρία και το ποσοστό αυτής⁴¹. Στην Ελλάδα υλοποιείται, μέσω του Ο.Α.Ε.Δ., πρόγραμμα Κοινωνικού Τουρισμού, το οποίο παρέχει την δυνατότητα δωρεάν τουρισμού σε άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις. Τα ακριβή κριτήρια και η διαδικασία καθορίζονται κάθε έτος και ανακοινώνονται μέσω του

⁴⁰ Βλ. <https://www.eaom-amea.gr/portal/>

⁴¹ Βλ. <https://www.culture.gr/el/service/SitePages/view.aspx?iID=2695>

Ο.Α.Ε.Δ. Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να ανατρέξετε στον δικτυακό του τόπο⁴². Η Πανελλήνια Ομοσπονδία Σωματείων Γονέων και Κηδεμόνων Ατόμων με Αναπηρία (Π.Ο.Σ.Γ.Κ.Α.μεΑ.), κάθε χρόνο, με χρηματοδότηση από το κράτος, υλοποιεί κατασκηνωτικό πρόγραμμα για άτομα με αναπηρία. Για την επιλογή των κατασκηνωτών λαμβάνονται υπόψη κοινωνικά και οικονομικά κριτήρια. Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να ανατρέξετε στον δικτυακό τόπο της Ομοσπονδίας⁴³. Κατασκηνωτικό πρόγραμμα υλοποιείται και από το Κέντρο Κοινωνικής Πρόνοιας Κεντρικής Μακεδονίας (βλέπε πιο πάνω πληροφορίες για το Κατασκηνωτικό πρόγραμμα «Νηριίδες»).

4.7 Φυσική και ηλεκτρονική προσβασιμότητα

Σύμφωνα με το άρθρο 21, παρ. 6, του Συντάγματος της χώρας, *«τα άτομα με αναπηρία έχουν δικαίωμα να απολαμβάνουν μέτρων που εξασφαλίζουν την αυτονομία, την επαγγελματική ένταξη και τη συμμετοχή τους στην κοινωνική και πολιτική ζωή της χώρας»*. Η προσβασιμότητα είναι αναγκαία και απαραίτητη προϋπόθεση για την ίση απόλαυση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις σε όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής.

⁴² Βλ. <http://www.oaed.gr/koinonikos-tourismos>

⁴³ Βλ. <http://www.posgamea.gr>

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με το άρθρο 9 της Σύμβασης, «τακράτη λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα προκειμένου να διασφαλίζουν στα άτομα με αναπηρίες την πρόσβαση, σε ίση βάση με τους άλλους, στο φυσικό περιβάλλον, τα μέσα μεταφοράς, την πληροφορία και τις επικοινωνίες, συμπεριλαμβανομένων και των τεχνολογιών και συστημάτων πληροφορίας και επικοινωνιών και σε άλλες εγκαταστάσεις και υπηρεσίες που είναι ανοικτές ή παρέχονται στο κοινό, τόσο στις αστικές όσο και στις αγροτικές περιοχές».

Σύμφωνα με το άρθρο 26 του ν.4067/2012 «Νέος Οικοδομικός Κανονισμός» (Αρ. ΦΕΚ 79 Α'/09.04.2012), στους χώρους όλων των νέων κτιρίων, εκτός των κτιρίων με χρήση κατοικίας, επιβάλλεται να εξασφαλίζεται η οριζόντια και κατακόρυφη αυτόνομη και ασφαλής προσπέλαση από άτομα με αναπηρία ή εμποδιζόμενα άτομα και η εξυπηρέτηση αυτών σε όλους τους εξωτερικούς και εσωτερικούς χώρους των κτιρίων με βάση τις Οδηγίες Σχεδιασμού του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής «Σχεδιάζοντας για Όλους», όπως αυτές τροποποιούνται και ισχύουν κάθε φορά⁴⁴. Αναφορικά με την πρόσβαση στα μέσα μεταφοράς, υπάρχει πληθώρα νόμων και υπουργικών αποφάσεων που, ανάλογα με το είδος του μέσου, περιλαμβάνουν τεχνικές προδιαγραφές προσβασιμότητας.

⁴⁴ <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=380>

Επίσης σημαντικοί είναι και οι Ευρωπαϊκοί Κανονισμοί 1107/2006, 1371/2007, 1177/2010 και 181/2011 για τα δικαιώματα επιβατών όταν ταξιδεύουν αεροπορικώς, με τρένα, πλοία και λεωφορεία αντίστοιχα. Όσον αφορά την προσβασιμότητα στις ηλεκτρονικές υπηρεσίες-επικοινωνίες, ο ν.4070/2012 (ΦΕΚ 82 Α'/10-04-2012) *«Ρυθμίσεις Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών, Μεταφορών, Δημόσιων Έργων και άλλες διατάξεις»* περιλαμβάνει τα βασικότερα μέτρα που διευκολύνουν τα άτομα με αναπηρία στην πρόσβασή τους στις ηλεκτρονικές υπηρεσίες, αλλά και στην επικοινωνία. Η ΥΑΠ/Φ.40.4/1/989/2012 (Αρ.ΦΕΚ 1301 Β'/12.04.2012)⁴⁵ αναφέρεται στην *«Κύρωση Πλαισίου Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης»* και καθορίζει το επίπεδο προσβασιμότητας των δημόσιων ιστότοπων. Επιπρόσθετα, η προσβασιμότητα των δημόσιων ιστοσελίδων και εφαρμογών για φορητές συσκευές φορέων του δημόσιου τομέα κατοχυρώνεται, όπως ήδη προαναφέρθηκε, με τον πρόσφατο ν.4591/2019 (Αρ. ΦΕΚ 19 Α'/12.02.2019).

⁴⁵ <http://www.yap.gov.gr/index.php/e-gif-menu/kirosi-plaisio-menu.html>

5. Φορείς προώθησης και διεκδίκησης των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις

Σε εθνικό επίπεδο: α) Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (Ε.Ε.Δ.Α) ⁴⁶, β) Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.), φορείς - μέλη αυτής, και φορείς μέλη - αυτών⁴⁷, γ) Συνήγορος του Πολίτη⁴⁸. **Σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο:** α) Επιτροπή Αναφορών - Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο⁴⁹, β) Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής⁵⁰, γ) Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε. (European Union Agency for Fundamental Rights - FRA) ⁵¹, δ) Ευρωπαϊκό Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρία (European Disability Forum – EDF) ⁵², ε) Διεθνής Συμμαχία για την Αναπηρία (International

⁴⁶ <http://www.nchr.gr/>

⁴⁷ <https://www.esamea.gr/about-us/members>

⁴⁸ <https://www.synigoros.gr>

⁴⁹ <http://www.europarl.europa.eu/at-your-service/el/be-heard/petitions>

⁵⁰ www.ombudsman.europa.eu/el/home

⁵¹ <https://fra.europa.eu/en/theme/people-disabilities>

⁵² <http://www.edf-feph.org/>

Disability Alliance - IDA)⁵³, στ) Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Ένωσης⁵⁴, ζ) Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία.

⁵³ www.internationaldisabilityalliance.org

⁵⁴ https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/court-justice_el

Έδρα της Ε.Σ.Α.μεΑ. στην Αθήνα:

Ελ. Βενιζέλου 236, Τ.Κ. 163 41, Ηλιούπολη,
Τηλ. + 30 210 9949837, Fax +30 210 5238967
E-mail: esaea@otenet.gr, Ιστοσελίδα: <http://www.esamea.gr>,
<https://www.facebook.com/ESAMEAgr/>,
<https://twitter.com/ESAMEAgr>, Youtube ESAMEAGr

Γραφείο της Ε.Σ.Α.μεΑ. στη Βόρεια Ελλάδα:

Μελνίκου και Μαρασλή 11, Τ.Κ. 54248 Θεσσαλονίκη
Τηλ. +30 2310 842742, Fax +30 2310 862323
E-mail: esaea2@otenet.gr

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Ε.Π. Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης